

ABSZTRAKTFÜZET

A XIV. Eötvös Konferencián elhangzó
előadások rövid összefoglalói

2026. március 27-28.

XIV. Eötvös Konferencia

Az SZTE Eötvös Loránd Kollégium konferenciája

Támogatóink:

A konferencián elhangzott előadások összefoglalói
2026. március 27-28.
Szeged

Beosztás

Március 27. (péntek)

	Farkas terem	Haar terem
8:00	Regisztráció	
8:45	Ünnepélyes megnyitó (Haar terem)	
9:00	Történelem	Biológia I.
9:20		
9:40		
10:00		
10:20		
10:40		
11:00		
11:20		
11:40	Kávészünet	
12:00	Kriminológia	Biológia II.
12:20		
12:40		
13:00		
13:20	Filozófia és művészet	
13:40	Kémia	Szünet
14:00		Irodalomtudomány és nyelvészet I.
14:20		
14:40		
15:00		
15:20		
15:40-15:50	Kávészünet	
15:50	Környezettudomány	Irodalomtudomány és nyelvészet II.
16:10		
16:30		
16:50	Informatika	Szünet
17:10		
17:30		Szociológia
17:50		
19:00	Gálavacsora (SZTE Eötvös Loránd Kollégium, Nagyterem)	

Március 28. (szombat)

	Farkas terem	Haar terem
8:00	Regisztráció	
9:10	Pedagógia és gyógypedagógia	Pszichológia
9:30		
9:50		
10:10		
10:30		
10:50-11:00	Kávészünet	
11:00-12:00	Plenáris előadás: Dr. Gültekin-Várkonyi Gizem - Arcfelismerő technológiák a közbiztonság szolgálatában: lehetőség vagy kockázat?	
12:00	Orvos- és egészségtudomány	Gyógyszerészet
12:20		
12:40		
13:00		
13:20		
13:40		
14:00		
14:20		
14:40	Szünet	
15:00	Társadalomtudomány	Állam- és jogtudomány
15:20		
15:40		
16:00		
16:20		
16:40		

Program:

Március 27. (péntek)

Történelem szekció

szekcióelnök: Dr. Hunyadi Zsolt

9:00 <u>Konkoly Sándor</u> : Brodarics, az élő szemtanú	10
9:20 <u>Mieth Péter Márk</u> : Grandiózus erő vagy irodalmi túlzás? – A Stájer rimes krónika katonai vonatkozású számadatainak megbízhatóságáról és ellenőrzéséről.....	11
9:40 <u>Négyökrű Izabella Heléna</u> : Dicsőség vagy bűnbocsánat? – Sigurd Magnusson kereszties hadjáratának motivációi	12
10:00 <u>Pásztor Boglárka</u> : Az 1514. évi kereszties mozgalom nemesi résztvevői	13
10:20 <u>Raffai Zoltán</u> : Monroe elv érvényesülése az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc alatt, a Magyar-amerikai diplomáciai kapcsolatok történetének fejezeteiből	14
10:40 <u>Rapkay Réka</u> : „A Tamás egy ide pottyant pap volt” – Kis György plébános szerepe a zsidók megkeresztelésében, 1944.....	15
11:00 <u>Szigethy-Ambrus Nikolett</u> a: Sörgyárosból csokoládégyáros – a Dreher – Maul Csokoládégyár működése 1924-1934 között	16
11:20 <u>Zahorán Sára</u> : A kínai kisebbség és a nők helyzete Sziámban a két világháború között.....	17

Biológia szekció

szekcióelnökök: Dr. Frank Rita, Dr. Wilhelm Imola

9:00 <u>Szafián Dorottya Anna</u> : A kriptokróm/fotoliáz család evolúciójának és funkcionális átalakulásainak vizsgálata termőtestképző gombákban	18
9:20 <u>Sásdi Bálint Bendegúz</u> : NOIR-1M nullmutáns PRV herpeszvírus létrehozása.....	19
9:40 <u>Száraz Bálint Zsolt</u> : Az Equid alphaherpeszvírus 1 NOIR génjének delécioja és funkcionális vizsgálata	20
10:00 <u>Kámán Regina</u> : A basR mutáns E. coli és K. pneumoniae eltérő transzkriptomikai profilt mutatnak	21
10:20 <u>Kocsis Dominik Sándor</u> : Egy továbbfejlesztett, transzpozon-alapú rák-driver gén felfedezési módszer alkalmazása a hepatocelluláris karcinóma (HCC) driver génjeinek azonosítására	22
10:40 <u>Nagy Éva Zsuzsanna</u> : Az alvási mintázatok és cirkadián óra gének kifejeződésének változása Drosophila Alzheimer kór modellben	23
11:00 <u>Kollár Júlia</u> : A zsírsav-telítettség metabolikus hatásai adipocitákban.....	24
11:20 <u>Gáspár Eszter</u> : Az elektromos vázizomstimuláció neuroprotektív hatása akut iszkémiás stroke egérmodelljében.....	25
12:00 <u>Csordás Regina</u> : Agydaganatos betegek keringő extracelluláris vezikuláinak összehasonlító proteomikai vizsgálatára alkalmas eljárás optimalizálása	26
12:20 <u>Juhász Boglárka</u> : Sejtípus-specifikus tumor-adipocita metabolikus kölcsönhatások emlőrákban	27
12:40 <u>Marczinka Lili Fanni</u> : Endoplazmatikus retikulum stressz vizsgálata emlőtumorban ..	28
13:00 <u>Klein Kata</u> : A DMT farmakológiai vizsgálata aktivált mikrogliá kultúrán	29

13:20 <u>Vonyó András Zoltán</u> : Antibiotikum-rezisztens baktériumok érzékenysége humorális immunkomponensekre	30
--	----

Kriminológia szekció

szekcióelnök: Dr. Karsai Krisztina

12:00 <u>Kakas-Mohai Virág</u> : A jog pallosa és a nők – női bűnözés Debrecenben 1726–1731 között	31
12:20 <u>Molnár Dóra Katalin</u> : A szabadság illúziója: Tex Watson és a Manson család	32

Filozófia és művészet szekció

szekcióelnök: Dr. Váraljai Anna

12:40 <u>Kálmán Barbara</u> : A szépség paradoxona: Az Alvó Hermaphroditosz.....	33
13:00 <u>Kóti Regina</u> : Digitális ökoszisztémák és „mesterséges természet” a múzeumi térben – A figyelem kérdése.....	34
13:20 <u>Okanovic Alexandra</u> : Arc és kép(más) Emmanuel Levinas filozófiájában és művészetkritikájában.....	35

Kémia szekció

szekcióelnök: Juhászné Dr. Csapó Edit

13:40 <u>Babcsányi István János</u> : Olefinek regio szelektív hidrofunkcionalizálásának vizsgálata	36
14:00 <u>Józó Viktor</u> : A teher és a teljesítmény kapcsolata - a cellakompresszió hatása az szén-dioxid elektrokémiai átalakítására.....	37
14:20 <u>Kónya Zsuzsanna</u> : Mg/Fe réteges kettős hidroxid-alapú nanozimek előállítása	38
14:40 <u>Machlik Borbála</u> : Polimer mikrorészecskék osztályozása lézer indukált plazma spektrometria és gépi tanulási algoritmusok segítségével.....	39
15:00 <u>Nagy Benvenútó Dániel</u> : Bioaktív kalkonok előállíthatóságának vizsgálata mély eutektikus oldószerekben	40
15:20 <u>Szilasi Linda</u> : Célkeresztben a xenobiotikumok.....	41

Irodalomtudomány és nyelvészet szekció

szekcióelnökök: Dr. Balogh Gergő, Dr. Németh T. Enikő

14:00 <u>Kispál Anita</u> : A legvidámabb barakk kiépülése a Vihar utánban, a szocialista realista térkezelés	42
14:20 <u>László István</u> : A rendszerváltás utáni magyar irodalomkritikai mező metatextusainak digitális gyűjtése és rendezése – Borbély Szilárd magyar nyelvű recepciójának bibliográfiai korpusza az ITIdatában	43
14:40 <u>Mach Igor</u> : „Szárnyatskádra kelek” – A Kukuku, Kukucsám... kezdetű közköltészeti alkotás variánsainak vizsgálata a pajzán erotika megjelenési formái felől	44
15:00 <u>Petrovity Ádám</u> : Ut per litteras loquitur – Tranquillus Andronicus humanista portréja a Nádasdy-levelezés tükrében	45
15:20 <u>Takács Regina</u> : Történelmi utazás az allegória szintjén: Julio Cortázar Axolotl c. művének értelmezési lehetőségei	46
15:50 <u>Borissza Emese</u> : Társadalmi mobilitás, nyelvi identitásképzés és indexikalitás	47
16:10 <u>Jenei Kamilla</u> : A tájnyelv textualizációja az emlékezet konstruálásának folyamatában	48

16:30 <u>Récsei Péter</u> : A Kaukázus népei – utazói narratívák diskurzuselemzése	49
--	----

Környezettudomány szekció

szekcióelnök: Dr. Schusztter Gábor

15:50 <u>Gál Erzsébet</u> : Városi klímaadaptációt megalapozó kutatások zöldfelületeken	50
---	----

16:10 <u>Miklós Miklós</u> : Biostimulátorok és biopeszticidek hatásai az olajrepcére és a benne kártevő Repceszár-ormányosbogarakra	51
--	----

Informatika szekció

szekcióelnök: Dr. Bánhelyi Balázs

16:30 <u>Ágoston András</u> : Tumorsezés Optimalizálása Gépi Tanulási Alapokon	52
--	----

16:50 <u>Vincze Nándor Ákos</u> : Megbízható parkolási paraméter-predikció kis méretű neurális hálóval	53
--	----

Szociológia szekció

szekcióelnök: Dr. Katona Péter

17:30 <u>Bujdosó-Kurucsó Alexandra</u> : Hiány vagy erőforrás? – Az egyszülős családok rezilienciájának újraértelmezése a magyar társadalmi	54
---	----

17:50 <u>Király Petra</u> : A női sztereotípiák jelenléte egy szerbiai nő életében - Falu vs Város	55
---	----

Március 28. (szombat)

Pedagógia és gyógypedagógia szekció

szekcióelnök: Dr. Korom Erzsébet

9:30 <u>Farkas Viktor</u> : Úttörők és Pécs 1957–1968	56
9:50 <u>Határ Zsófia</u> : Nem vagy egyedül	57
10:10 <u>Molnár-Szabó Emma</u> : Rövid távú emlékezet, munkamemória és hosszú távú emlékezet vizsgálata felnőtt látássérült személyeknél.....	58
10:30 <u>Sári Patrik</u> : Study Station gamifikációs alkalmazása földrajz oktatásában	59

Pszichológia szekció

szekcióelnök: Dr. Csibri Péter

9:10 <u>Balázs Arikán</u> : A közös megküzdés, a stressz és a pszichológiai jóllét összefüggése párkapcsolatokban	60
9:30 <u>Dudás Botond</u> : A vizuális homofília hatása az eWOM értékelésre hedonikus termékek esetén	61
9:50 <u>Luksik Laura</u> : Mentalizáció és episztemikus tényezők összefüggései az emésztőrendszeri betegségekkel, valamint a stressz és megküzdés kapcsolatával.....	62
10:10 <u>Nagypál András</u> : A mesterséges intelligencia használat feltérképezése egy új UTAUT2 modellel	63
10:30 <u>Zeitvogel Léna Zsuzsanna</u> : A mentális egészséggel foglalkozó szakembertől való segítségkérés iránti attitűddel összefüggő változók a magyar egyetemisták körében.....	64

Orvos- és egészségtudomány szekció:

szekcióelnök: Dr. Szűcs Gergő

12:00 <u>Bakos Luca</u> : Obesek rectus diastasis kezelése kiegészítő kinesio tape terápiával.....	65
12:20 <u>Kápolnai Dorina</u> : A germinális mátrix-intraventriculáris vérzés radiológiai megjelenésének vizsgálata koraszülött újszülöttek körében	66
12:40 <u>Lucien Lemaitre</u> : A vér-agy gát szorosabbá válásának hatása az endotélsejtek kapcsolófehérjéinek szerkezetére és működésére humán sejttes modellben.....	67
13:00 <u>Mészáros Léna</u> : Egyetlen módosulás a lipíd A szerkezetében jelentős változást okozhat a Klebsiella pneumoniae virulenciájában.....	68
13:20 <u>Pocsai Zoltán</u> : Gyermekkori stroke: kicsikben is nagy a tét – A korai felismerés és MR-alapú képalkotás kulcsszerepe	69
13:40 <u>Simon Réka Adrienn</u> : Modern MR képalkotás: Várandósság alatt végzett MR vizsgálatok.....	70
14:00 <u>Szakács Péter</u> : Az asztrocita duzzadás serkenti a terjedő depolarizációt az agyödéma in vitro modelljében.....	71
14:20 <u>Szekeres Eszter Lili</u> : Dimetil-triptamin hatásának vizsgálata ischemiás stroke egér agyszelet modellen	72

Gyógyszerészet szekció

szekcióelnök: Dr. Kovács Anita

12:00 <u>Asafotei Oaklekie Enéh</u> : Új, lárvaalapú biokonverziós eljárás jótékony hatású természetes vegyületek előállítására	73
12:20 <u>Csernyák Milán</u> : A biocidok elleni rezisztencia hatásának vizsgálata antibiotikum keresztrezisztenciára és bakteriális fertőzőképességre	74
12:40 <u>Gőz Júlia Kincső</u> : Szeszkviterpén-laktonok preparatív léptékű izolálási módszerének kidolgozása parlagfűből	75
13:00 <u>Gyarmati Marcell László</u> : A Gaillardia pulchella vegyületeinek izolálása és szerkezet-meghatározása	76
13:20 <u>Hósi Rajmund</u> : Elektromos vázizomstimuláció hatásának vizsgálata génexpressziós szinten az akut iszkémiás stroke egérmódeljében	77
13:40 <u>Jäger Tekla</u> : Hatóanyaghordozó innovatívan: antibiotikum-tartalmú, hidrofób nanoszálak preformulálása	78
14:00 <u>Kovács Laura</u> : Az anyai elhízás hatása a placentáris folsavtranszportra	79
14:20 <u>Kovács Vera Eszter</u> : Gyermekgyógyászati felhasználásra szánt gyógyszerbeviteli eszköz fejlesztése 3D nyomtatással	80
14:40 <u>dr. Petrás Szilárd</u> : Várandósság alatti antibiotikum-használat és a gyermekkori atópiás dermatitis közti összefüggés vizsgálata	81

Társadalomtudomány szekció

szekcióelnök: Dr. Katona Péter

15:00 <u>Biszak Sára Zsuzsanna</u> : A munka mint szentség: a teljesítményorientált társadalom modern kötődési mintái	82
15:20 <u>Kiss Péter</u> : Örmény-szír kapcsolatok a későantikvitásban: Az Abgar-legenda	83
15:40 <u>Sass Szilvia</u> : Állam, elit, szolgálat: a szolgálonemesség narratíváinak változása az orosz historiográfiában	84

Állam- és jogtudomány szekció

szekcióelnök: Dr. Sevaracz Luca

15:00 <u>Nánai Fruzsina</u> : Autonóm fegyverrendszerek a modern hadviselésben: nemzetközi jogi és szabályozási kihívások	85
15:20 <u>Fekete Artúr</u> : A „nép” konstrukciója – A társadalmi többség kialakítása a modern politikai térben	86
15:40 <u>Kovács Emma</u> : Az Alkotmánybíróság befogadási gyakorlata a közszereplők bírálhatóságához fűződő alkotmányjogi panaszindítványok vonatkozásában	87
16:00 <u>dr. Nagy-Elekes Petra</u> : Zár, jelszó, algoritmus – A jegyzői birtokvédelem új dimenziói a smart home rendszerekben	88
16:20 <u>Szentesi Péter</u> : A prostitúció politikai vetületének és szabályozásának összehasonlító elemzése Hollandia, Svédország és Magyarország esetében	89
16:40 <u>Toldi Ádám</u> : Következtetések a rémhírterjesztés büntetőjogi szabályozásának jogelméleti feltárásából szerb, szlovák, német és angol aspektusban	90

TÖRTÉNELEM

Brodarics, az élő szemtanú

Konkoly Sándor

PTE Földrajzi és Földtudományi Intézet

xandero@gmail.hu

A mohácsi csata 500. évfordulójának közeledtével számos új és régi-új elképzelés látott napvilágot a tragikus kimenetelű összecsapás topográfiai helyzetével, idő- és térbeli lefolyásával, a menekülés útvonalával és a király halálával kapcsolatban. A kutatásokban a hagyományos történeti, írott forrásokon nyugvó interpretáció csapott össze a földrajzos, tájrekonstrukciós vizsgálatokon alapuló progresszív elképzelésekkel.

A csata fő hadmozdulatait immár két évszázada minden kutató a Duna és a Baranyai-dombság keleti pereme közt elterülő Mohácsi teraszos sík területére helyezi. Mindazon konszenzus, amely az összecsapás földrajzi lehatárolása és hadmozdulatainak térbeli elhelyezkedése tekintetében máig létrejött, a fenti megállapítás tartalmazza. A potenciális csatatér azonban több mint 80 km²-es síkon terül el, és az éveken át tartó megfeszített terepi kutatások dacára a hadirégészeti leletek és a geofizikai mérések sem hoztak áttűző eredményt.

A csata legtöbbet idézett szemtanúja Brodarics István volt, aki II. Lajos kancellárjaként a rendelkezésünkre álló legrészletesebb leírását adta a mohácsi csatának, kitérve annak vitatott körülményeire, lefolyására, valamint idő- és térbeli helyzetére. Az eredeti forrás szövegében tehát minden olyan adat megtalálható, amellyel az 1526-os mohácsi csata helyszíne pontosan meghatározható. Kutatómunkámban az elmúlt évszázadok legtöbbet vitatott rekonstrukciós elképzeléseit ismertetem, majd az első számú kútfő földrajzi paraméterei alapján kísérletet teszek az összecsapás centrumtérségének lokalizálására.

TÖRTÉNELEM

Grandiózus erő vagy irodalmi túlzás?

A Stájer rímes krónika katonai vonatkozású számadatainak megbízhatóságáról és ellenőrzéséről

Mieth Péter Márk

PTE Történettudományi Intézet

miethpeti@gmail.com

Kutatásom és előadásom alapját a XIV. század elején keletkezett Stájer Rímes Krónika képezi. Az osztrák forrás egyre nagyobb teret kap a magyar középkor kutatásában, hiszen elsőrendű forrása térségünk XIII-XIV. századi történéseinek. Leírásai nem korlátozódnak a korabeli dinasztikus politika ügyeire, hanem a középkori élet számos aspektusát tárja az olvasók elé. Nem kivétel ez alól a hadtörténetírás sem, lévén a forrás éppen a Babenberg-ház kihalásával kezdődő konfliktusokra fűzi fel az elbeszélések fonalát.

A szerző a katonai cselekmények elbeszélésének keretében visszatérően él az enumeráció eszközével, így a leírt események szerves részeként találkozunk különböző hadászati jellegű adatokkal és felsorolásokkal. Ezek legtöbbször a haderő létszámáról, illetve az egyes kontingensek (pl. segédhadak) méretéről, valamint összetételéről szólnak, de találkozhatunk a háború logisztikai előkészületeit érintő feljegyzésekkel is. A krónika műfaji sajátosságai okán ezek az adatok azonban alapos ellenőrzésre szorulnak.

Előadásom célja annak bemutatása, miként alkalmazható a Hans Delbrück és Bernard S. Bachrach által megalapozott numerikus módszer a krónika (illetve egyéb középkori források) katonai jellegű létszámadatainak ellenőrzése során.

TÖRTÉNELEM

Dicsőség vagy bűnbocsánat? Sigurd Magnusson keresztes hadjáratának motivációi

Negyökrű Izabella Heléna

SZTE Történeti Intézet

izabellahelena.negyokru@gmail.com

Sigurd Magnusson (1103–1130) 1107-es szentföldi útja az első olyan keresztes hadjárat volt, amelyben európai uralkodó személyesen vett részt. Az előadás a döntés háttérében álló motivációk komplex rendszerét elemzi. Apja, III. (Mezitlábás) Magnus (1093–1103) expanzív politikája és az utolsó viking királyként szerzett hírneve példaként szolgálhatott Sigurd számára. A Heimskringla és a Morkinskinna sagagyűjtemények szerzői szerint a hazatérő norvég harcosok (pl. Skopti Ogmundarson expedíciója) beszámolóit Konstantinápoly gazdagságáról és a keleti kalandokról felkeltették Sigurd érdeklődését. A vallási indíték kulcsszerepet játszott: Norvégiában a 11. században vált államvallássá a kereszténység, melyet hosszú folyamat előzött meg, és Sigurd ezzel a hadjáratral erősítette meg királyi tekintélyét – lemosva a pogány múlt megbélyegzését. Nincs tudomásunk Sigurdnak címzett egyéni pápai proklamációról; a vállalkozás az 1095-ös clermont-i zsinat általános pápai felhívására reagált, és a pápa csak utólag ismerte el azt keresztes hadjáratként. Belső politikai okok is közrejátszottak: testvéreivel megállapodtak, hogy Sigurd dicsőséget szerez külföldön. A hadjárat így vallási, presztízs- és politikai tényezők elegye volt, amely Norvégia középkori aranykorának alapját vetette meg.

Az 1514. évi keresztes mozgalom nemesi résztvevői

Pásztor Boglárka

NYE Történettudományi és Filozófia Intézet

bpasztor23@gmail.com

Kutatásom témája az 1514. évi keresztes mozgalomban résztvevő nemesek társadalomtörténeti vonatkozású vizsgálata, akik személyesen kompromittálták magukat a lázadásban. Ezen személyek legtöbb esetben elvesztették birtokaikat. Az 1514. évi Dózsa-féle parasztfelkelés résztvevői, ahogyan azt a legújabb kutatások is bebizonyították nem csupán a társadalom legalsóbb rétegeiből kerültek ki. Ugyanis a mozgalom tagjai között számos mezővárosi polgárt és nemeset találhatunk. Munkám során elsősorban a felkelés azon nemesi résztvevőit vizsgálom, akiknek a birtokai az ország északkeleti régiójában feküdtek (pl. Máramaros, Ugocsa, Ung, Szatmár megyében). Kutatásom során eddig felhasznált forrásaim a téma szempontjából releváns szakirodalmi munkák mellett, a korabeli latin nyelvű oklevelek, illetve kis számban rendelkezésre álló kora újkori elbeszélések. Az eddig felhasznált okleveles anyagról egy jól átlátható adatbázist készítettem Excel táblázat formájában, amelyben rögzítettem azon nemesek listáját, akik részt vettek a felkelésben. Vizsgáltam továbbá, hogy a lázadóktól elvett birtoktestek kihez kerültek királyi adományként. Továbbá munkám során készítettem egy kronológiai áttekintő táblázatot, amelyben láthatjuk az országos eseményeket és azt, hogy az általam vizsgált régióban milyen megmozdulások történtek. A felkelés nemesi résztvevőinek kutatásával egy tágabb képet kaphatunk a mozgalom társadalmi bázisának helyzetéről, amely segítheti, az 1514. évi események részletesebb bemutatását. Ezenfelül a régió eseménytörténetének elemzésével bepillantást nyerhetünk a Dózsa-féle lázadás országos lefolyásában.

TÖRTÉNELEM

Monroe elv érvényesülése az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc alatt, a Magyar-amerikai diplomáciai kapcsolatok történetének fejezeteiből

Raffai Zoltán

SZTE BTK Történettudományi Intézet

raffaizoltan20@gmail.com

Kossuth Lajos 1848. november 29-én levelet írt William H. Stiles-nak, az Egyesült Államok Bécsbe delegált ügyvivőjének, melyben arra kérte, járjon közben egy Magyarország és Ausztria közötti ideiglenes fegyverszünet érdekében. A levelet Beck Vilma vitte Bécsbe. Stiles teljesítette a kérést, de Ausztria egyáltalán nem akart fegyverszünetet. Erről Stiles értesítette Kossuthot is. Ezt követően 1849. május 6-án Kossuth újabb levelet írt, ezúttal az amerikai elnöknek, Zachary Taylornak, amiben a segítségét kérte. Ezzel párhuzamosan a New York-i Shakespeare szállodában az emigráns magyarok összeültek és levelet írtak az elnöknek, hogy küldjön követet.

Taylor ekkor elküldte a Párizsban lévő amerikai diplomatát, Ambrose Dudley Mannt Magyarországra, hogy ha indokoltnak látja, ismerje el az USA nevében Magyarországot független államnak, valamint az Egyesült Államok nevében kössön kereskedelmi szerződést Magyarországgal. A magyar kormány is elindított egy követet az USA-ba. Mann el is indult, de csak Bécsig jutott el, ahol értesült a szabadságharc bukásáról. Mann több jelentést írt Magyarországról, a Habsburg Birodalomról, illetve a közép-európai régióról, még a szabadságharc bukása után is. Ez vezetett a Hülsemann levél botrányhoz.

TÖRTÉNELEM

„A Tamás egy ide pottyant pap volt” Kis György plébános szerepe a zsidók megkeresztelésében, 1944

Rapkay Réka

ELTE Történeti Intézet

rekarapkay@gmail.com

Előadásomban a második világháború alatt zsidónak minősítettek római katolikus hitre való áttérését mutatom be a már német megszállás alatt álló Budapesten, 1944 nyarára fókuszálva. Ez az az időszak, amikor Kis György, románi pap, a fővárosba ment segíteni a Szociális Testvéreknek a keresztelési tanfolyamok vezetésében.

Kiemelt figyelmet fordítok a Magyar Szent Kereszt Egyesület tevékenységére, mivel ez volt az a szervezet, ami katolikus oldalról ellátta a zsidók legális érdekvédelmét és ami a keresztelések lebonyolításában döntő szerepet játszott. Kis György is az egyesület munkájába kapcsolódott be budapesti tartózkodása idején. Többek között a Szent Keresztől származó dokumentumok vizsgálatával igyekszem bemutatni az egyre nagyobb számú zsidó jelentkezők oktatását, helyzetét.

Miket oktattak az áttérni készülő zsidóknak? Mit tudott tenni az egyesület a tömegével érkezők védelméért? Ezekre a kérdésekre is szeretnék rávilágítani az előadás során. A Szent Kereszt dokumentumai mellett ki fogok térni Kis György atya saját emlékeire ebből az időszakból, illetve egy-két olyan levélre, amik bemutatják azt a procedúrát, amin egy zsidónak minősített embernek keresztül kellett mennie amennyiben meg akarta szerezni – az akár életet mentő – keresztlevelet.

Sörgyárosból csokoládégyáros – a Dreher – Maul Csokoládégyár működése 1924-1934 között

Szigethy-Ambrus Nikoletta

ELTE Modernkori Magyarország Doktori Iskola

nikoletta.ambrus@gmail.com

Dreher Antalról és a nevével fémjelzett Dreher Antal Serfőzdéi Rt.-ről a leggyakrabban a kőbányai sörgyár juthat eszünkbe. Azt már csak kevesen tudják, hogy a konszern része volt a két világháború közötti években egy csokoládégyár is, amely Dreher – Maul néven működött.

Az első világháború utáni gazdasági helyzet valamennyi magyarországi nagyvállalat számára addig nem tapasztalt helyzetet teremtett. A trianoni rendezés miatt több ágazatban is megváltoztak a nyersanyagbeszerzési lehetőségei, csökkent a belföldi kereslet és az exportpiacok elérhetősége. Ennek megoldására azok a társaságok, amelyek tőkeerősek tudtak maradni a háború után, lehetőségeikhez mérten melléküzemeket hoztak létre, így akár más iparágban is megvetették a lábukat.

A Dreher – Maul Csokoládégyár hasonló okok miatt került megalapításra. Jelen tanulmány a csokoládégyár egy évtizedes működését elemzi a levéltári iratok és a témában fellelhető szakirodalom tükrében. A dolgozat kitér a Dreher ösztönzőire az édesipari szektorba való belépés előtt, továbbá a melléküzletág sikerességére. Az elérhető üzleti eredmények bemutatása mellett a társaság által gyártott termékek sokféleségét is részletezi a tanulmány, valamint azt is, hogy a magyar piacon mekkora részesedést tudott elérni a működés során.

TÖRTÉNELEM

A kínai kisebbség és a nők helyzete Sziámban a két világháború között

Zahorán Sára

ELTE Történettudományi Intézet

zahoransara@gmail.com

A 20. század első fele világméretű események időszaka volt. A globalizációval minden esemény egyre messzebb, egyre erősebben gyűrűzött ki az országhatárokon túlra. Így nem csoda, hogy hiába volt Sziám az egyetlen délkelet-ázsiai ország, amely megőrizte függetlenségét a nyugati gyarmatosítás és a japán terjeszkedés ellenére is, tehát idegen hatalmak nem kormányozták, a befolyásuk mégis rendszerszintű változásokat hozott el az ország társadalmában. Arra a kérdésre kerestem a választ, hogy hogyan változott a két világháború között Sziámban a kínai etnikum és a nők helyzete a szakirodalom, valamint Seidenfaden, Brown és Carpenter kortárs beszámolóí alapján. Arra a következtetésre jutottam, a kínaiakat válaszként növekvő számukra és befolyásukra, valamint a kínai monarchia bukására, fokozatosan fosztották meg nyelvhasználati, kulturális és gazdasági lehetőségeikről. A nők ellenben egyre több jogot és befolyást szereztek maguknak.

A kriptokróm/fotoliáz család evolúciójának és funkcionális átalakulásainak vizsgálata termőtestképző gombákban

Szafián Dorottya Anna

SZTE Biológia Intézet

szafian.dorka@gmail.com

A kriptokróмок és fotoliázok (CRY/PHR) olyan, a legtöbb élőlényre jellemző, konzervált flavoproteinek, amelyek részt vesznek a kékfényfüggő jelátvitelben és/vagy az UV-sugárzás által okozott DNS-károsodások fényfüggő javításában. Bár sok eukarióta esetében intenzíven kutattak, evolúciójuk és funkciójuk a termőtestképző gombákban (Agaricomycetes, Basidiomycota) még mindig kevésbé ismert.

Egy 655 gombagenomot tartalmazó adatsor elemzésével kimutattuk, hogy a gombák közös őseben feltehetőleg négy CRY/PHR fehérje alsalád volt jelen. Más többsejtű eukariótáktól eltérően, a „class I. ciklobután-pirimidin-dimer (CPD)” fotoliázok széles körben konzerváltak a Dikarya kládban, és a Basidiomycetes-ben a leggyakrabban előforduló CRY/PHR fehérjék. Egy termőtestképző modell gomba, a *Coprinopsis cinerea* class I. CPD fehérjéjének (Phr1) funkcionális vizsgálata során megállapítottuk, hogy a vizsgált fehérje megtartotta a feltételezeten ősi DNS-javító funkcióját és kékfény- és White Collar komplex-függő expressziót mutatott. Továbbá kimutattuk, hogy a class I. CPD fotoliázok elvesztése korrelál a gasteroid termőtestek evolúciós megjelenésével, amelyekben az ivaros spórák fénytől védve fejlődnek. Ezen eredmények arra utalnak, hogy a morfológiai adaptáció enyhítheti a molekuláris funkciókra vonatkozó szelekciós korlátokat, potenciálisan hozzájárulva a gasteroid evolúció visszafordíthatatlanságához.

NOIR-1M nullmutáns PRV herpeszvírus létrehozása

Sásdi Bálint Bendegúz

SZTE SZAOK Orvosi Biológia Intézet

sasdi.bendeguz@gmail.com

A pseudorabies vírus (PRV) a *Herpesviridae* családba, az *Alphaherpesvirinae* alcsaládba, és a *Varicellovirus* nemzetségbe tartozó vírus. A PRV sertésekben álveszettséget, más állatokban halálos agyvelőgyulladást okoz. Emberre általában nem veszélyes, de világszerte gazdasági károkat okoz. A NOIR-1 transzkriptumcsalád a PRV genomjának Unique Short (US) régiójában található átfedő, nem kódoló gének csoportja. A NOIR-1 transzkriptumcsaládba nyílt leolvasási keretet (ORF-et) nem tartalmazó, fehérjét nem kódoló gének tartoznak, melyekről a lítikus életciklus során különböző mértékben ncRNS transzkriptumok fejeződnek ki. A transzkriptumcsalád legnagyobb abundanciájú tagja a NOIR-1M.

A NOIR-1M gén csendesítésével a későbbiekben vizsgálni tudjuk a vírus életciklusában játszott szerepét. A célgén egy szakaszát homológ rekombinációval riportergénre cserélve a nullmutáns létrehozása fluoreszcens mikroszkóppal egyszerűen követhető. A PRV transzkriptomjának vizsgálata elvezethet újabb, még nem ismert nem kódoló gének felfedezéséhez, és végső soron az alphaherpeszvírusok replikációjának általános mechanizmusainak pontosabb megértéséhez. A NOIR-1 géncsalád vizsgálata segíthet felderíteni az *Alphaherpesvirinae* alcsalád más képviselőiben felfedezett analógjaik funkcióját is.

Az *Equid alphaherpesvirus 1* **NOIR** génjének delécíója és funkcionális vizsgálata

Száraz Bálint Zsolt

SZTE SZAOK Orvosi Biológiai Intézet

szarazbalint200@gmail.com

Számos humán és állati kórokozó tartozik a herpeszvírusok közé. Az alphaherpeszvírusok alcsaládjá olyan jelentős patogéneket foglal magában, mint a *humán herpeszvírus 1 és 2* (HSV-1, HSV-2), a *Varicella-zoster* vírus (VZV), a *Pseudorabies* vírus (PRV), vagy az *Equid alphaherpesvirus 1* (EHV-1).

Kutatócsoportunk korábban azonosított olyan géneket a PRV és EHV-1 vírusok genomjában, amelyek hosszú, nem kódoló RNS-eket (lncRNS) kódolnak, és a virális replikációs origók közvetlen szomszédságában helyezkednek el. Ezeket replikáció-asszociált RNS géneknek nevezték el; feltételezett szerepük a replikációs és transzkripció folyamatok szabályozása. Ezen gének a velük átfedő szomszédos génekkel és a replikációs origóval közösen egy úgynevezett szuperregulációs régiót alkotnak.

Munkám során az EHV-1 vírus **NOIR** génjének funkcióját kívánom feltárni, amely egy replikáció-asszociált RNS gén a virális genom *Unique Short* (US) régiójában. A kísérlet célja a gén delécíója virális infekcióra gyakorolt hatásának vizsgálata. A **NOIR** gén kiütése homológ rekombináción alapuló technológiával történt: a célgén helyére egy szekvencia-specifikus rekombinációs helyekkel (loxP) határolt *EGFP* kazetta került, amely fluoreszcens markerfehérjeként segíti a deletáns vírusok szelekcióját és izolálását.

A *basR* mutáns *E. coli* és *K. pneumoniae* eltérő transzkriptomikai profil mutatnak

Kámán Regina

SZTE Biológia Intézet

kaman.regina@gmail.com

Az antibiotikum-rezisztencia világszerte egyre komolyabb egészségügyi problémát jelent. Előfordulhat, hogy ugyanaz a genetikai mutáció több baktériumfajokban is rezisztenciát eredményez adott antibiotikummal szemben, azonban ennek evolúciós következményei fajoként eltérhetnek. Ezek a különbségek befolyásolhatják a baktériumok fertőzőképességét (virulenciáját) és a rezisztens törzsek terjedési képességét.

A BasR transzkripció faktor a BasSR kétkomponensű szabályozó rendszer része, amely fontos szerepet tölt be a bakteriális stresszválaszban. Korábbi vizsgálataink kimutatták, hogy az új fejlesztésű SPR-206 antibiotikumhoz adaptált törzsekben a *basR* gén mutációja felelős a rezisztencia kialakulásáért. Ez a változás a virulenciára is hatással volt: *Klebsiella pneumoniae* esetében növekedést figyeltünk meg, míg *Escherichia coli*-ban nem jelentkező számottevő eltérés.

A fajok közötti különbségek feltárására transzkriptomikai megközelítést alkalmaztunk, amely lehetővé tette a génexpressziós mintázatok globális vizsgálatát mRNS-szintek alapján. Eredményeink szerint *K. pneumoniae*-ban metabolikus útvonalakhoz kapcsolódó gének fokozott expressziója figyelhető meg, ami növelheti az adaptációs képességet és a virulenciát. Ezzel szemben *E. coli*-ban a változások főként rezisztenciagénekre korlátozódtak, miközben az adhézióért felelős gének expressziója csökkent.

Eredményeink hozzájárulhatnak az antibiotikumok célzottabb alkalmazásához és a fokozott virulenciájú rezisztens törzsek terjedésének megelőzéséhez.

Egy továbbfejlesztett, transzpozon-alapú rák-driver gén felfedezési módszer alkalmazása a hepatocelluláris karcinóma (HCC) driver génjeinek azonosítására

Kocsis Dominik Sándor

SZTE, HUN-REN Szegedi Biológiai Kutatóközpont

nikolevele@gmail.com

A szomatikus, transzpozon-alapú mutagenézis hatékony eszköz tumorképző gének *in vivo* azonosítására, de a leolvasási keret véletlenszerű megszakadása és az alacsony géntranszfer-hatékonyság korlátozhatja megbízhatóságát. Ennek javítására módosított Sleeping Beauty (SB100) rendszert fejlesztettünk, amely három leolvasási keretet lefedő T2/Onc3 konstrukciókeveréket alkalmaz, az intronfázisok természetes arányát tükrözve. A konstrukciókat egyedi vonalkódokkal láttuk el, lehetővé téve a nagy felbontású követést újgenerációs (NGS) szekvenálással.

A rendszert hiperaktív SB100X transzpozázzal kombinálva, hidrodinamikus injekcióval juttattuk Fah^{-/-} egerekbe. Tíz hónap után a kialakult hepatocelluláris karcinómákat saját fejlesztésű SBE-seq módszerrel elemeztük, és több potenciális tumordriver gént azonosítottunk.

Funkcionális vizsgálatok során az egyes konstrukciók önmagukban nem indukáltak korai tumorképződést, azonban egy kiválasztott jelölt gén *amiR-mP53* konstrukcióval kombinálva fokozott hepatocita-regenerációt, -repopulációt és korai HCC-markerek megjelenését eredményezte.

Eredményeink szerint a többszörös génbevitel alkalmas lehet az onkogén hajtóerők közötti szinergikus kölcsönhatások feltárására, ezáltal elősegítve a HCC modellezését.

Az alvási mintázatok és cirkadián óra gének kifejeződésének változása *Drosophila* Alzheimer kór modellben

Nagy Éva Zsuzsanna, Dr. Bodai László

SZTE TTIK Biológia Intézet, Biokémia és Molekuláris Biológia Tanszék

evizsuzsi1108@gmail.com

bodai@bio.u-szeged.hu

Az Alzheimer kór egy neurodegeneratív betegség, amely a demencia leggyakoribb okaként ismert. A kór során emberben és muslicában egyaránt megfigyelték, hogy a cirkadián ritmus felborulásával az alvási mintázatok is megváltoznak, amely tovább fokozza az idegsejtek degenerációját, ezzel súlyosbítva a beteg szellemi hanyatlását. Cirkadián ritmus alatt a körülbelül 24 órás periodicitást mutató, egy belső, több komponensből álló oszcillátor általi életfolyamat szabályozást értjük, ezen rendszer szabályozása és működése erősen konzervált. Kutatásunk során az alvási ritmus változást *Drosophila* Alzheimer kór modellben vizsgáljuk, amelyben a neurodegenerációt a humán Abeta1-42 peptid indukálja. Az alvási mintázat változásait életkorral összefüggésben is vizsgáljuk a betegség modellben aktivitás mérő segítségével. Emellett pedig a cirkadián ritmust szabályozó gének, azaz óra gének (fő feedback loop gének: *Clock*; *period*; *timeless*; és másodlagos feedback loop gének: *vrille*, *PAR-domain protein 1* és *clockwork orange*) expresszióját is mérjük, amellyel egy teljesebb képet kaphatunk majd az alvási ritmus változásának molekuláris szintű okáról.

A zsírsav-telítettség metabolikus hatásai adipocitákban

Kollár Júlia¹, Juhász Boglárka¹, Csóré Dóra¹, Plechl Éva¹, Szabó Zoltán², Kovács Dávid¹

¹SZTE SZAOK Biokémiai Intézet,

²SZTE SZAOK Orvosi Kémiai Intézet

kollarjulia04@gmail.com

Számos anyagcserebetegség során megfigyelték, hogy a zsírszövet lipid-összetétele megváltozik – például elhízás során a triglicerid molekuláiban tárolt többszörösen telítetlen zsírsavak mennyisége megemelkedik. A zsírszövetben tárolt zsírsavak éhezés, illetve mozgás során mobilizálódnak és egyes periférikus szövetek számára energiaforrásként hasznosíthatóak. Azonban, a zsírsejtben tárolt zsírsavak az adipociták saját membránalkotó lipidjeibe is beépülhetnek. Az eltérő telítettségű fokú membránok biofizikai tulajdonságai jelentősen eltérnek egymástól, így az egyes membránkötött folyamatok – például egyes receptorok jelátvittele – jelentősen függhetnek a sejt lipidomikai profiljától. Munkánk fő célja, hogy különböző lipid-összetételű adipocitákat hozzunk létre, illetve, hogy vizsgáljuk, hogyan változnak az egyes anyagcserefolyamatok az így létrehozott zsírsejtekben.

Kísérleteink során humán eredetű adipocitákat használtunk, melyeket eltérő telítettségű fokú zsírsavakkal kezeltünk a differenciáció során. Az egyes zsírsavakat felhalmozó sejtekben a lipolízis szabályozása jelentősen eltért egymástól. A sztearinsav jelentős proteomikai változásokat váltott ki a zsírsejtekben, míg az olajsav és linolsav-kezelések kevesebb fehérje szintjét befolyásolták.

A további célunk, hogy megértsük, az egyes lipidomikai változások hogyan befolyásolják a zsírsejtek és más sejtípusok közötti kommunikációt.

Az elektromos vázizomstimuláció neuroprotektív hatása akut iszkémiás stroke egérmodelljében

Gáspár Eszter¹, Törteli Anna¹, Tóth E. Melinda², Török Zsolt², Farkas Eszter¹, Menyhárt Ákos¹

¹SZTE SZAOK TTIK Sejtbiológia és Molekuláris Medicina Tanszék

²HUN-REN SZBK, Biokémia Intézet

eszterg61@gmail.com

Az akut iszkémiás stroke a harmadik leggyakoribb halálok és a rokkantság legfőbb oka a világon. A betegek immobilizálása serkentheti az infarktus terjedését, ezért kutatásunk célja, hogy elektromos vázizomstimulációval (EMS) javítsunk a stroke kimenetelén az izom-agy tengelyen keresztül. Kísérleteink során C57BL/6 egerekben az arteria cerebri media 60 perces tranzienst okklúziójával stroke-ot indukáltunk, majd 3 napig napi 2×15 perc EMS terápiát alkalmaztunk. A szenzomotoros funkciókat Garcia Neuroscore skálával értékeltük, az infarktus méretét TTC és H&E festéssel határoztuk meg, valamint vérgáz- és génexpressziós vizsgálatokat végeztünk. Az EMS hatására javult a neurológiai kimenetel és csökkent az infarktusméret. Az agyban a stroke hatására megemelkedett TNF- α génexpressziós szintje az EMS hatására mérséklődött, míg a vérben emelkedett a laktát koncentrációja. Eredményeink szerint az EMS terápia a stroke akut fázisában neuroprotektív hatást fejthet ki, amelyben a laktát szerepet játszhat.

Munkánk az NKFIH (FK138390, FK142218), a SZAOK-SZBK Kollaborációs Pályázat (5S777 A202), és az NKFIH STARTING_24 (No. 150356) támogatásával készült.

Agydaganatos betegek keringő extracelluláris vezikuláinak összehasonlító proteomikai vizsgálatára alkalmas eljárás optimalizálása

Csordás Regina

SZTE TTIK

SZTE SZAOK Orvosi Vegytani Intézet

csordasregina57@gmail.com

Az agydaganatok diagnózisában elterjedt képalkotói eljárások és szövetbiopszia korlátai miatt a figyelem a folyadék-biopszián alapuló molekuláris vizsgálatokra irányult. A kisméretű extracelluláris (sEV) vezikulák ígéretes biomarkerforrást jelenthetnek. A proteom összehasonlító vizsgálatához a módszerek fejlesztésre szorulnak.

Célunk az sEV-k mennyiségi és minőségi proteomikai vizsgálatának optimalizálása, mellyel vizsgálhatók a betegcsoportok közötti különbségek és hasonlóságok.

9 glioblasztómás és 9 meningeomás beteg plazmáját differenciál ultracentrifugálással (dUC) és méretkizáráson alapuló kromatográfiával (SEC) izolált sEV mintákat vizsgáltunk. A minták proteomját folyadékkromatográffal kapcsolt tömegspektrométerrel mértük le.

Legtöbb fehérjét a SEC izolátum 3. frakciójában sikerült kimutatni. Az sEV-khez nem kapcsolódó abundáns szérumfehérjék (pl. albumin) mennyisége a plazma, dUC és SEC minták sorrendjében csökkent.

Eredményeink szerint a SEC izolátum 3. frakciója a legalkalmasabb plazma EV-k proteomjának összehasonlítására. Az optimalizálás által a két betegcsoport megkülönböztethető, feltehetően tumorspecifikus markerek azonosítására alkalmas lehet.

Sejttípus-specifikus tumor-adipocita metabolikus kölcsönhatások emlőrákban

Juhász Boglárka, Kollár Júlia, Csóré Dóra, Plechl Éva, Kovács Dávid

SZTE SZAOK Biokémiai Intézet

juhaszboglarka2004@gmail.com

A daganatos megbetegedések előfordulása világszerte növekszik, így a rák napjaink egyik legjelentősebb népegészségügyi problémájává vált. Több tumortípus esetén is megfigyelték, hogy a környező zsírszövet képes aktívan befolyásolni a rákos sejtek viselkedését. A tumor mikrokörnyezetében megtalálható zsírsejtek a rákos sejtek hatására képesek mobilizálni a lipidraktáraikat és ezáltal zsírsavakat szolgáltatni a tumoros sejteknek. A tumorsejtek ezeket a zsírsavakat energiaforrásként használhatják, vagy egyéb komplex lipidekbe építhetik őket, így végső soron a tumor-asszociált adipociták (TAA) képesek elősegíteni a tumorsejtek proliferációját. Habár a rákos sejtek és a TAA-k összehangolt metabolizmusa jól ismert, az, hogy az egyes emlőtumor típusok hogyan képesek az adipociták anyagcseréjét átalakítani még nem ismert.

Munkánk során megfigyeltük, hogy az adipociták differenciájuk során kevesebb lipidet halmoznak fel MCF-7 és MDA-MB-231 emlőtumorsejtekkel kondicionált médiumok hatására. Mindkét tumorsejt-típus fokozta a lipidraktárak mobilizációját érett adipocitákban. Érdekes módon, ezt a fenotípust az MDA-MB-231 sejtek jelentős adipocita markergén-expressziós változások mellett érték el, míg az MCF-7 sejtek nem befolyásolták jelentősen az érett zsírsejtek differenciációs állapotát. Annak érdekében, hogy részletesen megértsük az eltérő tumorsejt-típusok által kiváltott molekuláris mechanizmusokat, a jövőben transzkriptóm analízist tervezünk végezni.

Endoplazmatikus retikulum stressz vizsgálata emlőtumorban

Marczinka Lili Fanni

SZTE TTIK Biológia Intézet

marczinkalili2004@gmail.com

Korunk egyik vezető elhalálozási okának a daganatos megbetegedések tekinthetők. A nőket legnagyobb mértékben érintő elváltozás az emlőtumor, ami a rákos elváltozások 23,8%-át teszi ki.

A tumorsejtek egy speciális mikrokörnyezetet alakítanak ki maguk körül a tumor fennmaradásának és terjedésének érdekében. Ebben a közegben szélsőséges körülmények (pl. tápanyaghiány, hipoxia) uralkodnak, amelyek hatást gyakorolnak mind a tumoros, mind az egészséges sejtek működésére, illetve a fehérjeszintézis folyamatára egyaránt. Ezen hatások eredményeként endoplazmás retikulum stressz (ER stressz) alakul ki a sejtekben, amire válaszul a sejt elindítja az Unfolded Protein Response-t, amelynek segítségével próbálja a normális fehérje homeosztázist visszaállítani.

Kutatásunk során arra kerestük a választ, hogy hogyan képesek a tumoros mikrokörnyezet egészséges sejtjei elviselni az ER stresszt. Hipotézisünk szerint a tumorsejtek az általuk kibocsájtott extracelluláris vezikulák (EV) segítségével képesek növelni az egészséges sejtek ER stressz tűrőképességét. Kísérleteinkhez emlőrákos sejtvonalakat, egészséges humán fibroblasztokat, monocitákat és emlő epitél sejteket alkalmaztunk, az EV-ket méretkizárásos oszlopkromatográfiával izoláltuk, valamint az ER stressz tűrést qPCR segítségével vizsgáltuk.

A DMT farmakológiai vizsgálata aktivált mikroglia kultúrán

Klein Kata

SZTE Biológia Intézet

kleinkata2003@gmail.com

A neuroinflammáció a központi idegrendszerben kialakuló összetett gyulladásos válaszreakció, amely kulcsszerepet játszik számos neurológiai kórkép, köztük akut agyi sérülések, valamint krónikus neurodegeneratív betegségek patomechanizmusában. A szigma-1 receptor (Sig-1R) csökkenti a gyulladásos citokinek termelődését és az oxidatív stresszt, mindezek mellett a mikroglia sejtekben is kifejeződik. Kutatásunkban a Sig-1R agonista N,N-dimetil-triptamin (DMT) mikroglia-aktivációra gyakorolt hatását vizsgáltuk újszülött patkány kortikális sejttenyészeteken.

Kísérleteink során a sejteket lipopoliszachariddal (LPS) aktiváltuk, majd DMT-vel, Sig-1R (NE-100) és szerotonin receptor (asenapin) antagonistákkal kezeltük. A morfológiai változásokat az Iba1-pozitív sejtek transzformációs indexével (TI), a fehérjeexpressziót Western blot analízissel értékeltük.

Kutatásunk elsődleges célkitűzése a mikrogliaokban lejátszódó immunválasz a DMT-vel való kezelés hatásmechanizmusának receptor szintű feltárása volt. Ennek a folyamatnak a pontos megértése elengedhetetlen olyan terápiás stratégiák kidolgozásához, amelyek célzottan képesek csökkenteni a neuroinflammáció káros hatásait.

Antibiotikum-rezisztens baktériumok érzékenysége humorális immunkomponensekre

Vonyó András Zoltán^{1,2}, Mészáros Léna^{1,2}

¹SZTE

²Magyar Molekuláris Medicina Kiválósági Központ

vonyo13andris@gmail.com

meszaroslina19@gmail.com

Az antibiotikum-rezisztencia a modern orvostudomány legnagyobb kihívásai közé tartozik. Hatalmas szükség van új hatóanyagokra, hogy továbbra is képesek legyünk kezelni a baktériumok okozta különböző fertőzéseket. A fejlesztés alatt álló, új generációs membránt célzó antibiotikumok azonban nem várt hatást eredményezhetnek a klinikumban. Ezek a rövid, peptid eredetű molekulák olyan rezisztens baktériumokra szelektálhatnak, amelyeknek jelentősen megnövekszik a fertőzőképessége, vagyis virulenciája.

Munkánk során azt vizsgáljuk, hogy a membráncélzó antibiotikumokkal szemben adaptált laboratóriumi baktériumtörzseinknek hogyan változik az érzékenysége a humán immunrendszer humorális komponenseivel szemben, mint például az antimikrobiális peptidek (AMP-k), vagy a vérsérumban található komplementrendszer.

Eredményeink rámutatnak, hogy a jövő antibiotikumai nemcsak rezisztens baktériumokra szelektálnak, hanem olyan kórokozókat eredményezhetnek, amelyek képesek kikerülni az emberi immunrendszer védővonalait is.

A jog pallosa és a nők – női bűnözés Debrecenben 1726–1731 között

Kakas-Mohai Virág

SZTE

viraag99@gmail.com

A 18. század első felének igencsak változó, egységes büntetőjog hiányában szokásjogon alapuló ítélkezési gyakorlatából kiemelkednek a szabad királyi városok bíróságai. Ezek rendszeresen ülésező, elsőfokú bíróságok voltak, így nagy mennyiségű iratanyag áll a kutatók rendelkezésére. Ennek ellenére a bűnözéstörténeti kutatások inkább a 18. század végére és a 19–20. századra fókuszálnak, ugyanis ebből az időszakból már vannak bűnügyi statisztikák és elindult a jog kodifikációja. Statisztikai források hiányában a korábbi korszakok kutatásához a történeti kriminológiához kapcsolódó ügyiratkutatás módszerét érdemes alkalmazni, amely „alulról”, azaz egy-egy bűncselekményből kiindulva végzi a vizsgálódást. Én e módszert felhasználva igyekszem az 1726 és 1731 közötti időszakra létrehozni egy olyan adatbázist, melynek segítségével feltárható Debrecen város bíróságának tevékenysége. Előadásomban elsősorban a nők által elkövetett esetekre koncentrálok. Rövid historiográfiai és módszertani kitekintésen túl ismertetem a tipikus női bűncselekményeket, valamint néhány konkrét példát is bemutatok.

A szabadság illúziója: Tex Watson és a Manson család

Molnár Dóra Katalin

ELTE BTK Történeti Intézet,

molnardorakatalin16@gmail.com

Az előadás Charles "Tex" Watson életútját és fokozatos radikalizálódását mutatja be, amely végül a Manson Családhoz való csatlakozásához és a hírhedt Tate–LaBianca gyilkosságokban való részvételéhez vezetett. Watson texasi vallásos neveltetéséből indulva az 1960-as évek amerikai társadalmi és kulturális átalakulásain keresztül haladva kerül kapcsolatba a pszichedelikus drogkultúrával, a hippy mozgalommal, majd Charles Mansonnal. Az előadás bemutatja, hogyan vált Watson az önállóságot kereső fiatalból fokozatosan Manson manipulációjának áldozatává, miközben értékrendszere fokozatosan erodálódott. Az előadás a Manson család belső dinamikájának, ideológiájának és nemi szerepeinek elemzésével rávilágít arra, hogyan vált egy látszólag átlagos fiatal férfi kegyetlen bűncselekmények elkövetőjévé. A társadalomtörténeti vonatkozások mellett pszichológiai és szociológiai szempontból is értelmezi Watson viselkedésének változásait. Rávilágít, miként válhat egy karizmatikus vezető eszméje és egy közösség nyomása alatt az egyén gondolkodása, erkölcsi érzéke és döntéshozatala végzetesen torzulttá.

A szépség paradoxona: Az Alvó Hermaphroditosz

Kálmán Barbara

SZTE

kalmanbarbie@gmail.com

Az előadás az Alvó Hermaphroditosz szobor római kori másolatait vizsgálja. Célom bemutatni a befogadás folyamatát és ennek során létrejövő jelentéseket, valamint azt, miként válik a mű a férfi és női test, illetve a testideálról való gondolkodás médiumává. Az elemzés röviden ismerteti az androgünia képzetének megjelenését, Hermaphroditosz mitológiai hátterét, amelynek értelmezéséhez Platón androgün-mítosza is fontos keretet biztosít. Az előadás központi része az *Alvó Hermaphroditosz* kompozíciós, ikonográfiai és recepcióesztétikai elemzése. Különlegessége a néző fizikai pozíciójához és látószögéhez kötött vizuális hatás. A szobor hátulról szemlélve egy alvó női test illúzióját kelti, amely csak a körbejárás utolsó pillanatában fed fel férfi nemi jegyeit. Ez a tudatosan felépített vizuális fordulat a néző aktív részvételére és a tudatos vezetettségre épít, a test ugyanis ambivalens erotikus hatást kelt. Az előadás kritikus vizsgálat alá veszi a műre vonatkozó legfontosabb szakirodalmi megállapításokat. Több ponton kiegészítve azokat saját megfigyelésekkel, amelyek visszaigazolják azt az értelmezést, hogy az *Alvó Hermaphroditosz* nem elsősorban mitológiai ábrázolás, hanem egy mélyreható szobrászati kérdésfelvetés a test, a szépség és a néző összetett játékáról, a testideálról és a megismerés határaitól.

FILOZÓFIA ÉS MŰVÉSZET

Digitális ökoszisztémák és „mesterséges természet” a múzeumi térben A figyelem kérdése

Kóti Regina

SZTE Irodalom- és Kultúratudományi Doktori Iskola, Irodalomelmélet és Vizuális Kultúra
Program

koti.regina.zsofia@szte.hu

Az utóbbi tíz évben az immerzív és interaktív újmédia-művészeti kiállítások világszerte nagy népszerűsége tettek szert. A hatalmas tereket a padlótól plafonig betöltő audiovizuális installációk gyakran ökológiai kérdéseket tematizálnak, vagy a természethez való „újrapcsolódást” ígérik, ugyanakkor sok esetben erősen építenek az élményszélesség logikájára. Némely ökológiai tematikájú újmédia-művészeti alkotás kínálta befogadói élmény olyan figyelmi struktúrával és észlelési ritmussal járhat együtt, amely éppen ellehetetleníti az ökológiai érzékenységet. Előadásomban arra keresem a választ, hogy a biomédiának nevezett alkotások milyen észlelési és viselkedési módokra ösztönzik a látogatókat a kiállítói térben: megismételtetik-e a hiperfigyelemmel, multitaskinggal és atomizációval jellemezhető kortárs hétköznapijaink figyelmi minőségeit és automatizmusait, vagy képesek alternatív (társas) jelenléti formák megteremtésére. Ez utóbbit napjaink szocio-ökológiai válságában szökésvonalként értékelem.

FILOZÓFIA ÉS MŰVÉSZET

Arc és kép(más) Emmanuel Levinas filozófiájában és művészetkritikájában

Okanovic Alexandra

SZTE BTK

alexandraokanovic@gmail.com

Emmanuel Levinas (1906–1995) filozófiája kitüntetett szerepet tulajdonít az emberi arc leírásának és a másik emberrel való szemtől szembe (*vis-à-vis*) találkozás tapasztalatának. E találkozást Levinas az etika egyik alapvető eseményeként határozza meg. Etikai gondolkodásának egyik központi tétele ugyanakkor az arc és a kép radikális szembeállítás. A kép – amely filozófiájában mindig a külső, empirikus megjelenéshez kapcsolódik – „maszkként” működik, és az *arc* feltárulkozásával ellentétes. Levinas életműve ezért következetesen utasítja el a vizualitást és az arccal kapcsolatos képiséget. Ezzel összefüggésben éles kritikával illeti a művészetet és a műalkotásokat, különösen a *képmásokat*. Előadásomban azt vizsgálom, hogy mi alapozza meg az emberi arc és a kép közötti feszültséget Levinasnál, mit jelent nála a képmás fogalma, és hogy miként különül el a művészi képmás az arc etikai koncepciójától. Végül azt a kérdést teszem fel, hogy Levinas filozófiája után milyen módon válhat elgondolhatóvá az arc művészi ábrázolása. Ennek érdekében Levinas korai esszéit állítom a vizsgálat középpontjába, részletesen feltárva azok képelméleti jelentőségét.

Olefinek regioszelektív hidrofunkcionalizálásának vizsgálata

Babcsányi István János^{1,2}, König Bálint², Varga Szilárd²

¹ ELTE TTK Kémiai Intézet

² HUN-REN Természettudományi Kutatóközpont, Organokatalízis Kutatócsoport

babcsanyii@gmail.com

A szén-szén kettős kötésekre történő addíció alapvető módszernek számít különféle új szubsztituensek szerves vázakba történő beépítésére. Az addíciók regioszelektivitását a lehetséges karbokationos vagy gyökös intermedierek eltérő relatív stabilitásából vezethetjük le. Kevésbé ismert azonban, hogy további tényezők is hatással vannak az alkének addíciós reakcióira. Allilaminok fém-hidrid hidrogénatom-transzfer módszerrel történő hidratálása során néhány esetben látszólag nem indokolható szelektivitás mutatkozott az 1,3-aminoalkoholok irányába.

Céлом az volt, hogy közelebről is megvizsgáljam ezeket a példákat, és megállapítsam, létezik-e valamilyen általános tendencia arra vonatkozóan, hogy kettőskötésekhez közeli funkciócsoportok hogyan befolyásolják addíciós reakciók regioszelektivitását. Ennek érdekében olyan olefineket szintetizáltam, amelyek allil-helyzetben heteroatomokat tartalmaznak.

Munkám során sikerült hatékony körülményeket találni a regioszelektív hidrogénatom-transzfer típusú hidratálás megvalósítására allilaminokon. Ezen felül megvizsgáltam az átalakítás általános alkalmazhatóságát különböző szubsztrátokon és sikeresen feltártam a regioszelektív hidrofunkcionalizálás korábban még le nem írt módját, amelyet feltehetően az aminocsoportok és a katalizátorként alkalmazott átmenetifém-komplexek közötti koordinatív kölcsönhatás tesz lehetővé.

A teher és a teljesítmény kapcsolata - a cellakompresszió hatása az szén-dioxid elektrokémiai átalakítására

Józó Viktor^a, Dr. Endrődi Balázs^a

^aSZTE TTIK Fizikai Kémiai és Anyagtudományi Tanszék

jozoviktor2001@gmail.com

endrodib@chem.u-szeged.hu

A CO₂-elektrolízis egy egyre többet kutatott területe az elektrokémiának korunk környezeti kihívásai miatt. Technikai és gazdasági szempontból a szén-dioxid gáz szén-monoxiddá alakítása az egyik legkedvezőbb jelen ismereteink szerint, de ez is csak a cellák hatékony működtetésével lehetséges. Az elektrolizáló cellákban alkalmazott pórusos elektródok összenyomása meghatározhatja az elektrolizáló cella működését, [1] azonban ennek vizsgálatáról ez idáig nem született részletes tanulmány.

Munkám során a porlasztva fűjásos technikával, porózus szénhordozóra felvitt ezüst katalizátorrétegek viselkedését vizsgáltam elektrolízis közben. Egy adott típusú cella több működési paraméterét rögzítettem és csak a pórusos elektródok összenyomásának mértékét változtattam a távtartás egyenletes csökkentésével. Ezt a műveletet négy különböző szénhordozóra felvitt ezüst katalizátorréten végeztem el, hogy kiderítsem, hogy melyiknek melyik az üzemeltetésre alkalmas tartománya szelektivitás és energiahatékonyság szempontjából elektrolízis közben. A szénhordozók szerkezete, azaz kialakításuk döntő befolyásúnak bizonyult; a cellakompresszióra más és más módon reagálnak, mint szerkezeti, úgy elektrokémiai szempontból is.

[1] Lee, D. U. et al. Controlling Mass Transport in Direct Carbon Dioxide Zero-Gap Electrolyzers via Cell Compression. ACS Sustain Chem Eng **11**, 16661–16668 (2023).

Mg/Fe réteges kettős hidroxid-alapú nanozimek előállítás

Kónya Zsuzsanna¹, Szerlauth Adél², Varga Gábor¹, Szilágyi István¹

¹SZTE TTIK Kémia Intézet

²Catholic University of Louvain

konya.zsuzsanna@szte.hu

Enzimeket számos ipari területen (pl. élelmiszeripar, kozmetikai ipar, textilipar) alkalmaznak azok kimagasló szelektivitása és hatékonysága okán, azonban ezen vegyületek környezeti hatásokra való érzékenysége (pl. pH, hőmérsékletek, inhibitorok jelenléte) megnehezítheti felhasználásukat. Az utóbbi években jelentős érdeklődés övezi különböző enzimaktivitással rendelkező nanorészecskék, ún. nanozimek előállítását és felhasználását, mivel ezen rendszerek alkalmasak lehetnek az enzimek szelektivitásának és a nanorészecskék stabilitásának ötvözésére. Munkánk során kataláz aktivitású Mg/Fe réteges kettős hidroxid-alapú nanorészecskék előállítása volt a cél. Első lépésként különböző összetételű Mg/Fe réteges kettős hidroxid nanorészecskéket állítottunk elő, melyek szerkezetét XRD-mérésekkel állapítottuk meg, a részecskék morfológiáját pedig TEM-felvételek segítségével vizsgáltuk. A részecskék kolloidstabilitását és sófüggő aggregációját dinamikus fényszórásmérés segítségével tanulmányoztuk. A kolloidstabilitás növelését polielektrolitok és tannin adszorpciójával végeztük. Az így előállított nanorészecskék aktivitását kataláz-teszt és DPPH-teszt segítségével vizsgáltuk. Ezen rendszerek aktivitásának és stabilitásának vizsgálatával eredményeink hozzájárulhatnak az ezen területen végzett további kutatásokhoz és ezen rendszerek szintézisének, illetve alkalmazásának fejlődéséhez.

Polimer mikrorészecskék osztályozása lézer indukált plazma spektrometria és gépi tanulási algoritmusok segítségével

Machlik Borbála, Urbán Orsolya, Galbács Gábor

SZTE TTIK Molekuláris és Analitikai Kémiai Tanszék

galbx@chem.u-szeged.hu

A műanyag termékek széleskörű felhasználásából adódóan napjainkra a polimer mikrorészecskék jelenléte a környezetben általános problémává vált. Ahhoz, hogy a mikroműanyag szennyezés kockázatait jobban megérthessük, hatékony analitikai technikák kidolgozására van szükség. A polimer mikrorészecskék detektálását és felismerését azonban jelentősen megnehezíti kis méretük, továbbá az őket érő különféle környezeti hatások.

A lézer indukált plazma spektrometria (LIBS) egy atomspektroszkópai eljárás, amely működése során egy nagy energiájú lézer impulzus segítségével mikroplazmát hoz létre a minta anyagából. A plazma emissziója egy nagy felbontású spektrométerrel megfigyelhető. A LIBS előnyei közé tartozik, hogy gyors, akár a mikrométeres mérettartományba eső részecskék is mérhetők vele, valamint minimális mintaelőkészítést igényel, melyek együttesen alkalmassá teszik a mikroműanyagok in-situ tanulmányozására.

Jelen kutatásban PC, PMMA, PP, PS és PTFE mikrorészecskék osztályozását végeztük el gépi tanuláson alapuló adatelemzési módszerek (PCA, LDA, RF) segítségével. Vizsgáltuk, hogy a minták különböző környezeti- és biológiai fluidumokkal történő kezelése miként befolyásolja a rögzített LIBS spektrum megjelenését és az osztályozás pontosságát. Az elemzések eredményei alapján meghatároztuk a legfontosabb spektrális változókat, amelyek lehetővé teszik a polimerek típus szerint történő megkülönböztetését.

Bioaktív kalkonok előállíthatóságának vizsgálata mély eutektikus oldószerekben

Nagy Benvenútó Dániel, Dr. Frank Éva

SZTE TTIK Molekuláris és Analitikai Kémiai Tanszék

nagybeni1022@gmail.com

frank@chem.u-szeged.hu

A mély eutektikus oldószer (DES) az ionos folyadékok zöldőbb alternatívájaként ismertek, és a hagyományos szerves oldószer helyettesítésére való képességük miatt az utóbbi években egyre nagyobb érdeklődésre tartanak számot a gyógyszerkutatás területén nemcsak oldószerként, hanem homogén katalizátorként is.

Munkánk során különböző kémhatású DES-ek oldószerként és katalizátorként való együttes alkalmazhatóságát vizsgáltuk különböző szerkezetű bioaktív kalkon, *bisz*-kalkon, illetve hasonló vegyületek előállításánál. A referencia vegyületeket először lúgos etanolos közegben állítottuk elő aromás aldehidekből és enolizációra képes ketonokból Claisen-Schmidt kondenzációval. A ciklohexanon és a benzaldehid reakcióját ezután különböző ismert DES rendszerekben is elvégeztük és ezen modell reakcióban a legmegfelelőbbnek talált savas, illetve bázisos összetételű DES-ekben is megismételtük az összes vegyületek szintézisét, melynek során több esetben rövidültek a reakció idők és tisztább terméket kaptunk az etanolban végzett reakciókhoz képest.

Vizsgáltuk a DES -ek regenerálhatóságát és újrafelhasználhatóságát is. Azt találtuk, hogy az adott kalkonok szintézisére a DES-8 jól alkalmazható és az oldószer regenerálása után 3 körön keresztül szinte változatlan hozammal kaptuk a megfelelő terméket. A savérzékeny szerkezeti elemet tartalmazó (*bisz*-)kalkonok esetén viszont a DES-17 bizonyult megfelelőnek.

Az eredmények alapján a mély eutektikus oldószer bizonyos esetekben hatékonyabb reakciókörnyezetet biztosítottak a Claisen–Schmidt kondenzációs reakció során.

Célkeresztben a xenobiotikumok

Szilasi Linda¹, Dr. Berkecz Róbert^{1,2}, Dr. Weiczner Roland¹

¹ SZTE Igazságügyi Orvostani Intézet

² SZTE Gyógyszeranalitikai Intézet

szilasi.linda@szte.hu

berkecz.robert@szte.hu

weiczner.roland@med.u-szeged.hu

A xenobiotikumok, különösen a humán gyógyszerek és illegális kábítószeresek egyre nagyobb figyelmet kapnak a környezeti analitikában, mivel fogyasztásuk közvetlenül megjelenik vizeinkben. Magyarországon az éves gyógyszerforgalom nagyságrendje több tízmillió dobozra tehető, amely a felhasznált hatóanyagok össztermékét tekintve több tíz tonnás volumenre becsülhető. Ezzel párhuzamosan az illegális pszichoaktív szerek – beleértve a stimuláns típusú vegyületeket és a klasszikus kábítószereket – szintén számottevő mennyiségben jelennek meg az illegális piacon. A szervezetbe bejuttatott hatóanyagok a kiürülés során vagy változatlan formában, vagy pedig aktív, illetve inaktív bomlástermékek (metabolitok) formájában távoznak, és a csatornarendszeren keresztül a befogadó szennyvíztisztító telepekre jutnak. A hagyományos szennyvíztisztítási technológiák ezen szennyezők eltávolításában eltérő, gyakran korlátozott hatékonyságot mutatnak, következésképpen ezek az anyagok a befogadó felszíni vizeinkben juthatnak, ahol potenciális ökotoxikológiai és közegészségügyi kockázatot jelenthetnek.

Kutatásunk célkitűzése egy kétdimenziós folyadékkromatográfiával kapcsolt tandem tömegspektrometriás (2D-LC–MS/MS) analitikai módszer kidolgozása, validálása és gyakorlati alkalmazása gyógyszer- és kábítószer-hatóanyagok, valamint azok metabolitjainak kvalitatív és kvantitatív meghatározására vízmintákból. A módszerfejlesztés során kiemelt hangsúlyt kap a mintaelőkészítési eljárás optimalizálása, továbbá egy nagyszámú minta megbízható és reprodukálható vizsgálatára alkalmas, nagy áteresztőképességű analitikai módszer kidolgozása.

A kutatás eredményei elősegítik a hazai vízi környezetben kimutatható xenobiotikumok előfordulási gyakoriságának, koncentrációtartományának és terhelési dinamikájának részletesebb feltárását, ezáltal megalapozva a környezetmonitorozási rendszerek fejlesztését és a megbízható kockázatértékelési eljárások alkalmazását.

A legvidámabb barakk kiépülése a *Vihar után*ban, a szocialista realista térkezelés

Kispál Anita

SZTE BTK Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézet
olahne.kispal@gmail.com

Az előadás Berkesi András sikerregényeinek térkezelését mutatja be, kitér műfajtörténeti hagyományaik értelmezésére is. A krimi és a kalandregény egymásba fonódó sémája aktiválhatja az olvasó erkölcsi ítéleteit befolyásoló érzelmi bevonódását. A krimiben megjelenített nyomozati stratégiák azt jelzik, hogy mit gondol az adott társadalom az igazságról, így a regények műfajisága is világnézeti metaforaként működik. A tértapasztalatok mindentudó narrátor által a szereplők érzésein keresztül közvetített elbeszélése azonosítja a felkelőket az erkölcstelen „ellenforradalmárokkal”. A zsurnalisztika álhitelesítő fogásaival a regények átvették a köztudatban forgó témákat, a saját maguk által létrehozott „igazságot” terjesztve. (Luhmann) A prózanyelv ellenségképet konstruál és azonosulásra késztető identitásjavaslatot sugall. Az ehhez is hozzájáruló térkezelés szemantikája egyetlen, ilyen irányba ható jelentést intencionál a naiv olvasó felé, amelyben kizárólag e keretek között képződhet meg a társadalmi és személyes igazságfogalom. A bevonódást idilli betétek erősítik, így az '57 utáni szocialista prózában is esztétikai térként van jelen a gyár, ami a termelési próza hagyományfolytatásaként értelmezhető. A folytonosan ismételt érzéki hatások giccsbe hajlóan fokozzák a meggyőzésre irányuló retorikát.

IRODALOMTUDOMÁNY ÉS NYELVÉSZET

A rendszerváltás utáni magyar irodalomkritikai mező metatextusainak digitális gyűjtése és rendezése¹

Borbély Szilárd magyar nyelvű recepciójának bibliográfiai korpusza az ITIdata-ban

László István

ELTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola

laszloistvan646@gmail.com

A 2025/2026-os EKÖP-pályázat keretén belül a rendszerváltás utáni magyar irodalomkritikai mező korpuszában digitális fókuszú gyűjtéséhez, rendszerezéséhez és hozzáférhetővé tételéhez járulok hozzá Borbély Szilárd recepcióján keresztül. A kutatás több fronton hoz eredményeket a hazai irodalomtörténet-írás számára.

Tekintve, hogy Borbély Szilárd életműve fontos pozíciót foglal el a rendszerváltás utáni magyar irodalmi kánonban, digitális filológiai szempontból releváns egy olyan adatbázis létrehozása, amely rendszerezetté és komplex módon lekérdezhetővé teszi a teljes magyar nyelvű Borbély-recepció metatextusainak bibliográfiai tételeit.

A Borbély-recepció adatbázisának a DigiPhil projekt keretében megvalósult ITIdata adatbázis biztosít platformot. Az ITIdata a Wikibase nevű szoftvert alkalmazza, amely emberek és a mesterséges intelligencia által is könnyen olvasható és rendszerezhető, valamint folyamatosan bővíthető adatbázist hoz létre, és kapcsolatban áll egyéb könyvtári vagy más adatbázisokkal. Az adatbázis bővíthetősége kifejezetten hasznos egy olyan alkotó recepciójának tekintetében, amely folyamatosan és dinamikusan bővül.

A jelen konferencián bemutatott előadás felvázolja a projekt célkitűzéseit, elméleti és módszertani megfontolásait. Betekintést nyújt a DigiPhil kutatócsoport és az ITIdata adatbázisának működési elveibe, a platform használati lehetőségeibe, valamint a készülődő Borbély-adatbázis háttérmunkálataiba.

¹ A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTERIUM EKÖP-25 KÓDSZÁMÚ EGYETEMI KUTATÓI ÖSZTÖNDÍJ PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

IRODALOMTUDOMÁNY ÉS NYELVÉSZET

„Szárnyatskádra kelek”

A Kukuku, Kukucskám... kezdetű közköltészeti alkotás variánsainak vizsgálata a pajzán erotika megjelenési formái felől

Mach Igor

ELTE Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet

igor.mach.2005@gmail.com

A *Kukuku, Kukucskám...* kezdetű közköltészeti alkotás variánsai egytől egyik a pajzán erotikus költészet jegyeit tudhatják magukénak, azonban a közköltészet variogenetikus változásai miatt eltérő mértékben, különböző megjelenésmódokkal. A kéziratos énekeskönyvek és ponyvanyomtatványok lejegyzői mind eltérő intencióval álltak a szövegcsaládhoz, a nekik tetsző, vagy éppen leginkább felhasználható szöveget írták így le, a maguk céljaihoz alakítva.

A lejegyzői intenció okán éppen ezért nagy változás mutatható ki a versek pajzán erotikus költői képei között. Beszélhetünk a formákat nagyon tudatosan kerülő, valamint végtelenül elhagyó szöveggyűjteményekről is. Előadásomban rávilágítok a variánsok közötti eltérések segítségével a szexuális témájú játékoság egyszerűsödésére, a szövegcsalád bizonyos csoportjainak szerkesztésmódi összehangoltságára, valamint a pajzán erotika játékos allegóriáinak jelentésrétegeire. Céлом az, hogy ne csupán adatokat, szöveghelyeket mutassak be a hallgatóságnak, hanem a szövegek variálódása mögött álló lehetséges folyamatot.

**Ut per litteras loquitur – Tranquillus Andronicus humanista portréja a
Nádasdy-levelezés tükrében**

Petrovity Ádám

SZTE

jatuadam@gmail.com

Jelenlegi kutatásom során Tranquillus Andronicus Nádasdy-hagyatékban fennmaradt leveleit vizsgálom, amelyek a 16. századi magyar–horvát humanista kapcsolatrendszer fontos, eddig csak részben feltárt dokumentumai. A Nádasdy-gyűjtemény sajátossága, hogy kizárólag a beérkezett leveleket őrizte meg, így a levelezések nem teljes dialógusokként, hanem fragmentált kommunikációs egységekként állnak rendelkezésünkre. Ennek ellenére Tranquillus levelei jelentős forrásértékkel bírnak: a szerző önreprezentációja, patronátusi stratégiái, valamint politikai és humanista önértelmezése ezekből a szövegekből jól rekonstruálható. A gyűjteményben összesen 34 darab, kéziratos formában fennmaradt Tranquillus-levél található, amelyek mintegy 50 folionyit alkotnak. A levelek egy részét Neven Jovanović korábban már átirta, szám szerint húszat és az átirások a *Croatiae Auctores Latini* felületén meg is jelentek, azonban a teljes korpusz eddig nem került feldolgozásra. Jelen kutatás a levelezés egészének átirására, filológiai és történeti jegyzetekkel való ellátására, valamint a szövegek kritikai szempontú értelmezésére fókuszál. A kutatás során emellett a levelek tartalmi elemzésére is hangsúlyt fektetek. A vizsgálat célja annak feltárása, hogy a Nádasdy-hagyaték levelei milyen új szempontokkal egészítik ki Tranquillus életművének és humanista önképének értelmezését.

Történelmi utazás az allegória szintjén: Julio Cortázar *Axolotl* c. művének értelmezési lehetőségei

Takács Regina

ELTE Spanyol Nyelvi és Irodalmi Tanszék

reginatakacs8@gmail.com

A XX. században definiált neofantasztikum nagy mértékben különbözik a múlt századi fantasztikus írásoktól a metafora használata terén. Az írók célja már nem a természetes és természetfeletti világ összeütköztetése, hanem egy olyan dinamika felállítása, ahol a cselekmény már nem egy narratív szálon fut, hanem kettőn. Ezek segítségével a szerző burkoltan tudja átadni az üzenetét az alaptörténetet „maszkként” használva fel. Julio Cortázar *Axolotl* című művét tekintve már születtek tanulmányok arról, hogy hogyan lép dialógusba a novella Mexikó történelmével az allegória szintjén, illetve, hogy milyen jeleket találunk erre a szövegben. Ezek az utalások arra engednek következtetni, hogy az axolotl az aztékokat, tágabb értelemben pedig az elnyomottakat szimbolizálja a spanyol-amerikai koloniális kontextusban. Azonban, ezt a történelmi olvasatot sokkal tágabb módon lehet értelmezni, tekintve, hogy három főbb korszak is felfedezhető a műben, ami lehetővé teszi, hogy egy idővonalat is felállítsunk a szöveg alapján. Ennek az idővonalnak az első megállója a kolonizáció előtti világ, amit az író a mitológián keresztül mutat be. A második időszak az állat leírásában mutatkozik meg. Itt az olvasó könnyen felfedezheti a rejtett utalásokat a függetlenedés utáni időkre. Azonban Julio Cortázar allegóriája azért is különleges, mert konkrét történelmi eseményeket is feltár az olvasó előtt. Munkám során részletesen elemzem, hogy mik pontosan azok a jelek a szövegben, amik erre az erős történelmi jelenlétre engednek következtetni.

Társadalmi mobilitás, nyelvi identitásképzés és indexikalitás

Borissza Emese

ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskola

borissza.emese@gmail.com

Az emberek társadalmi mobilitása magában foglalja a nyelvi és szociolingvisztikai erőforrások mozgósítását (Blommaert 2010: 5). Előadásommal azokhoz a kutatásokhoz csatlakozom, amelyek kvalitatív megközelítéssel vizsgálják a kérdéskört (Sorokin 1959; Bourdieu 1984), és esettanulmányokon keresztül tárják fel a felfelé irányuló mobilitás szubjektív tapasztalatát (Drust-Nyíró-Bereményi 2022).

Kutatásom keretét a szociokulturális nyelvészet interdiszciplináris megközelítése adja, mely szemléletmód fokozott figyelmet fordít a társadalmi egyenlőtlenségek mögött meghúzódó folyamatok kritikai vizsgálatára. Ezen mechanizmusok egyszerre ágyazódnak a társadalmi struktúrákba és formálódnak a beszélők mindennapi gyakorlatai által (Bucholtz-Hall 2008).

Kutatásom célja feltárni az egynyelvű, felsőfokú végzettséggel rendelkező, roma ügyekkel foglalkozó cigány fiatalok identitáspozícióit. A hat mélyinterjú elemzése során arra a két kérdésre keresem a választ, hogy milyen összefüggések rajzolódnak ki a mobilitási utak megélése és az identitások alakulás között; valamint milyen beszédmódokat különítenek el és indexálnak az interjúk résztvevői.

A kutatás rávilágít a társadalmi mobilitási egyéni tapasztalatainak változatosságára, különös tekintettel a nyelvi és viselkedési gyakorlatok szerepére, valamint a kisebbségi pozícióhoz kapcsolódó egyéni identitáskonstrukciók identitáskonstrukciók relációs jellegére.

A tájnyelv textualizációja az emlékezet konstruálásának folyamatában²

Jenei Kamilla

ELTE BTK Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet

jenei.kamilla@btk.elte.hu

Az előadásban azt vizsgálom, hogy a tájnyelv hogyan manifesztálódik az írott narratívában, valamint miként járul hozzá az emlékezet textuális reprodukciójához. A magyar nyelv területi változataira nézve általános tendencia, hogy a nyelvjárási jegyek a hétköznapi nyelvi gyakorlatokban főként a beszédben tapasztalhatók meg. Írásbeli megjelenésük ritkább, és e gyakorlatok jellemzően alulról jövő kezdeményezések (1), (2), (3).

A doktori kutatásom egy kollaboratív módon létrehozott írásmű köré szerveződik, amely egy tiszavasvári roma nő, Réca élettörténete. Amellett érvelek, hogy az írásbeliségben eltérő módon járatos résztvevők kollaborációja elősegíti az emlékezet narratív szerveződésének megismerését, miközben az emlékezés autoritását is alakítja. Elemzésemben a szövegalkotás három módjának (átírat, diktált szöveg, Réca kézírásos szövege) összevetésével mutatok rá, hogy milyen dimenziókban ragadható meg a tájnyelv írásbeli reprezentációja. A nyelvi jegyek azonosítása mellett a stílus- és tartomelemzés módszerét alkalmazom.

Mivel az elemzés nem az ortográf normához viszonyított különbségtételen alapul, a lokális gyakorlatok középpontba helyezésével közelít az írás alulról jövő gyakorlataihoz. Ugyanakkor a szöveg nyelvi megalkotottsága felől nézve láthatóvá válik, hogy a sztenderdhez való hozzáférés hiánya a beszélt nyelvi jegyek írásbeli megjelenésével mutat összefüggést.

Hivatkozott irodalom

- (1) Bodó Csanád 2017. Mediatizált nyelvjáráások. In: Benő Attila – Fazakas Noémi szerk., *Élőnyelvi kutatások és a dialektológia. Válogatás a 19. Élőnyelvi Konferencia – Marosvásárhely, 2016. szeptember 7-9. – előadásaiból*. Erdélyi Múzeum Egyesület (EME), Kolozsvár. 38–50.
- (2) Szabó Gergely – Bodó Csanád 2020. A székely nyelv regisztrálása a közösségi médiában. *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények* 64(1): 39–56.
- (3) Sinkovics Balázs 2025. A nyelvjárás hagyományörzés? A Szeged környéki ö-zés megőrzése Hódmezővásárhelyen. In: Bodó Csanád – Szabó Gergely szerk., *A szociolingvisztikai kutatás társadalmi hatásai*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 313–324.

² Az előadás a Kulturális és Innovációs Minisztérium EKÖP-25 kódszámú Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs alaphól finanszírozott szakmai támogatásával valósul meg.

A Kaukázus népei – utazói narratívák diskurzuselemzése

Récsei Péter

PPKE BTK Történelemtudományi Doktori Iskola

recsei.peter1@gmail.com

A Kaukázus évszázadokon keresztül fegyveres konfliktusok által terhelt térség volt, ahol a háborús erőszak különböző intenzitással napjainkig fennmaradt. Soknemzetiségű szerkezete, határvidéki fekvése és orientális jellege következtében a 19. században a kalandorok, kutatók és irodalmárok fokozott érdeklődésének középpontjába került. A korszak útleírásai szubjektív, ugyanakkor jelentős primer forrásoknak tekinthetők, interdiszciplináris megközelítéseket is indokoltá tesznek.

Kutatásom a Kaukázus térségéről szóló 19. századi utazói narratívákban megjelenő kaukázusi népek reprezentációit vizsgálja. Forrásanyagom válogatott szövegkorpusz, amelyet a kritikai diskurzuselemzés (CDA) módszertanával kapcsolok össze. Munkámban hangsúlyos a szöveg szintű elemzés (metaforák, értékelés, kategorizáció), az intertextualitás, a beszédpozíciók feltárása, a társadalmi hatások vizsgálata. Elméleti keretként M. Foucault és E. Said munkásságát alkalmazom, amely segít feltárni a képzeleti geográfiákat, a másságkonstrukciókat és a civilizációs hierarchiákat. Amikor a szerzők a kaukázusi népeket típusokba sorolják, természetessé teszik a kívülálló, fölérendelt nézőpontot, és ezzel indokoltnak láttathatják a rendteremtő beavatkozást. Így azonosítom, miként válnak az útleírások a hatalom eszközévé, a Kaukázus térsége pedig a konfliktusok zónájává.

Városi klímaadaptációt megalapozó kutatások zöldfelületeken

Gál Erzsébet¹, Dr. Gulyás Ágnes¹, Dr. Barta Károly¹

¹SZTE TTIK Földrajz- és Földtudományi Intézet

gal.ersike11@gmail.com

agulyas@geo.u-szeged.hu

barta@geo.u-szeged.hu

A klímaváltozással járó városokat érintő negatív következmények, várható hatások enyhítésében nagy szerepe van a különböző városi zöldfelületi elemeknek. Gazdag ökoszisztéma szolgáltatásai ellenére eddig kisebb figyelmet kaptak a diverz gyepek (méhlegelők), mint városi zöldfelületek.

Kutatásomban egy szegedi méhlegelő mikroklimatikus tulajdonságait (hőmérséklet és páratartalom) vizsgáltam talajnedvesség-mérésekkel kiegészítve, hogy megismerjük a zöldfelület vízháztartási tulajdonságait. Egy telepített méhlegelő, egy ösgyep és egy kontroll rövide nyírott gyepterület szolgált a mérések alapjául. Az egy évet felölelő műszeres, és fél évet felölelő terepi mérésekből látszik, hogy az ösgyep adottságai a legkedvezőbbek a vizsgált területek közül. Várhatóan a friss telepítésű méhlegelők talajadottságai is erre hasonlíthatnak majd a leginkább a jövőben. Nyáron, különösen az extrém meleg és száraz időszakban a dúsabb növényzet magasabb páratartalmat biztosít. A zöldfelület típusok között mérhető különbség jelentős pozitív hatással járhat a klímaváltozással járó negatív következmények mérséklésében.

Biostimulátorok és biopeszticidok hatásai az olajrepcére és a benne kártevő Repceszár-ormányosbogarakra

Miklós Miklós

Újvidéki Egyetem, Mezőgazdasági Kar, Növényvédelmi Tanszék

miklosmiklos02@gmail.com

Az elmúlt években számos tényező nehezítette az olajrepcé termesztését a régióban. A termelők számára az egyik legnagyobb kihívást a növényvédelem jelenti, amely évről évre nehezebbé válik, mivel az Európai Unió szabályozásait követve egyre több, korábban széles körben használt növényvédő szert vonnak ki a forgalomból hazánkban is. Ezen intézkedések következtében az olajrepcé egyik legjelentősebb kártevője, a repceszár-ormányos (*Ceutorhynchus napi*), egyre nagyobb veszélyt jelent a termesztésben.

Kutatásom célja annak meghatározása volt, hogy a biológiai eredetű készítmények képesek-e megfelelő védelmet biztosítani ahhoz, hogy a repcetermesztés gazdaságosan fenntartható maradjon.

Egy megfelelő méretű kísérleti területen, a bogarak megjelenését követően, hagyományos szintetikus rovarölő szerrel (lambda-cihalotrin), valamint barnaalga-kivonatot tartalmazó biológiai készítménnyel (*Ascophyllum nodosum*, alginsav) kezeltem az állományt. A vizsgálat során a repcebecők átlagtömegét, valamint a terméskülönbségeket mértem. Az eredmények alapján több, vártnál kedvezőbb következtetés volt levonható.

Tumorkezelés Optimalizálása Gépi Tanulási Alapokon

Ágoston András

ÓE Biomatika és Alkalmazot Mesterséges Intelligencia Intézet

agostonandras@stud.uni-obuda.hu

Napjainkban a daganatos megbetegedések kezelése alapvetően kemoterápiával történik. Sok esetben műtètes beavatkozást is igényel, melynek során nem minden esetben távolítható el minden kóros sejt. Bár a kutatás-fejlesztés gyakran új hatóanyagok bevezetésére irányul, az adagolás és alkalmazás időzítése ritkábban kerül előtérbe, annak ellenére, hogy ezen tényezők jelentősen befolyásolják a kezelés eredményességét.

A klinikai gyakorlatokban elterjedt protokollok többsége a maximálisan tolerálható dózis (MTD) elvén alapul: a páciens számára még elviselhető legnagyobb mennyiséget alkalmazzák, viszonylag ritka időközökkel. Ez a megközelítés azonban kevésbé veszi figyelembe az egyéni tényezőket, különbségeket páciensek között. Például az egyes szervezetekben milyen módon bomlik le a gyógyszer (farmakokinetika), illetve miként reagál rá a daganat (farmakodinamika). Ennek következményeként előfordulhat túlzott toxicitás, a kezelés megszakítása, vagy akár csökkent terápiás hatás is, amellet, hogy a páciens életkörülményei romolnak.

A kutatás célja egy meglévő adaptív kezelési stratégiával kidolgozott rendszer továbbfejlesztése, amelyben az intelligens ágens különböző kezelésszimulációs feladatokat hajt végre. A rendszer nyomon követi a terápiák során bekövetkező változásokat, a szimulált tumor növekedési dinamikáját és a virtuális páciens reakcióit, majd ezek alapján optimalizálja a következő adagolási döntést, hogy lehetőséget teremtsen a daganat visszaszorítása mellett a mellékhatások mértékének csökkenésére.

Megbízható parkolási paraméter-predikció kis méretű neurális hálóval

Vincze Nándor Ákos¹, Dr. Bánhelyi Balázs¹

¹SZTE TTIK Informatika Intézet

nvincze@inf.u-szeged.hu

banhelyi@inf.u-szeged.hu

Az önvezető autók és parkolást segítő rendszerek térnyerésével, egyre nagyobb jelentőséget kap a manőverek hatékony és megbízható összeállítása és a parkolás pontos kivitelezése. Az elterjedt megközelítés autonóm parkolás esetén a mély, konvolúciós hálók alkalmazása. Ezzel ellentétben, egy 32 neuronból álló, teljesen kapcsolt modellt, úgynevezett többrétegű perceptront, alkalmazunk a parkolási manőver megbízható végrehajtására.

A rendszert modellező differenciálegyenlet-rendszert megbízható számítások segítségével oldjuk meg, elkerülve az integrálási intervallum diszkrétizálásából és a lebegőpontos aritmetikából származó numerikus hibákat. A kormányzási folyamatra keresünk optimális kormányzási függvényeket, melyeket úgy választunk meg, hogy numerikus szempontból minél megbízhatóbb pályát határozzanak meg. Az optimális függvények paraméterein tanított modellt numerikus megbízhatóság, és bemeneti paraméterek hibájára való robusztusság érdekében intervallum aritmetikával verifikáltuk, ezzel ellenőrizve, hogy az optimalizálás során nyert numerikus stabilitás "öröklődik-e" a neuronháló predikcióira.

Az eredmények azt mutatják, hogy nagyobb hangsúlyt fektetve a tanító halmaz összeállítására, kevésbé komplex, verifikálható modellek is alkalmasak autonóm parkolási feladatokra.

Hiány vagy erőforrás?

Az egyszülős családok rezilienciájának újraértelmezése a magyar társadalmi kontextusban

Bujdosó-Kurucsó Alexandra

DE Humán Tudományok Doktori Iskola

GFE Vezetéstudományi Tanszék

bujdoso.kurucso.alexandra@gfe.hu

Az egyszülős családok aránya Európában 2020-ra már elérte a 15-20 százalékot. Magyarországon jelenleg 300-350 ezer egyszülős család él, akiknek a támogatása kiemelt jelentőséggel bír a társadalmi részvétel és a gyermekek jóléte szempontjából. Az előadás célja e családok rezilienciájának újraértelmezése a magyar kontextusban, túllépve a hiányközpontú narratíván.

A hagyományos reziliencia-elméletek az egyéni alkalmazkodást hangsúlyozzák, implicit módon strukturális egyenlőtlenségekhez való adaptációt várva. Walsh családi reziliencia elméletére és Sen képességszemléletére támaszkodva amellet érvelek, hogy a reziliencia nem individuális teljesítmény, hanem társadalmi és intézményi támogatás eredménye. A jóléti állam feladata nem az, hogy „rezilienssé tegye” az egyéneket a szegénységhez, hanem hogy megteremtse a strukturális feltételeket.

Az előadásban bemutatott hazai és nemzetközi szakirodalom, valamint aktuális statisztikák segítségével rávilágítunk arra, hogy megfelelő intézményi keretek között a családok rezilienciája és humántőkéje teljes mértékben kibontakozhat.

A „befektető állam” modellje lehetőséget kínál a szociálpolitikának, hogy e családok humántőkéjébe fektessen, például a rugalmas munkaidő, az integrált gyermekellátás és lakhatási támogatás révén. Az előadás célja, hogy a rezilienciát közös társadalmi értéként és lehetőségként mutassa be, kiemelve az együttműködés és támogatás erejét.

A női sztereotípiák jelenléte egy szerbiai nő életében - Falu vs Város

Király Petra

Újvidéki Egyetem BTK

petrakiraly808@gmail.com

A nemi sztereotípiák a társadalmi normák és elvárások fontos részét képezik, és jelentős hatással vannak a nők társadalmi szerepeire, lehetőségeire. A jelen kutatás célja annak vizsgálata volt, hogy milyen formában és mértékben jelennek meg a női sztereotípiák falusi és városi környezetben Szerbia területén, valamint hogy kimutatható-e különbség a két közegben élő nők tapasztalataiban. A kutatásban összesen 90 nő vett részt, akiknek életkora 20 és 50 év között mozgott. A minta 35,6%-a falusi, 47,8%-a kisvárosi, míg 16,7%-a nagyvárosi környezetből származott. Az adatgyűjtés online kérdőív segítségével történt a Google Forms platformon, magyar és szerb nyelven. A kérdőív a gyermekkori szocializáció, az iskolai tapasztalatok, valamint a munka és a karrier területén megjelenő nemi sztereotípiák vizsgálatára irányult.

Az eredmények azt mutatják, hogy a nőkkel kapcsolatos sztereotípiák mind falusi, mind városi környezetben jelen vannak, különösen a társadalmi elvárások, a házimunka megosztása és a karrierlehetőségek megítélése terén. A falusi környezetben erőteljesebben jelennek meg a hagyományos nemi szerepekhez kapcsolódó attitűdök, míg a városi közegben gyakrabban figyelhetők meg egalitáriusabb szemléletet tükröző nézetek.

Úttörők és Pécs 1957–1968

Farkas Viktor

PTE BTK Történettudományi Intézet

fv.viktor201@gmail.com

Kutatásommal a magyar pedagógiatörténet egy elhanyagolt területének a feltárásába kezdtem. A fókusz az 1957 és 1968 közötti pécsi úttörőkre irányul, ezen belül is az 5–8. osztályos tanulók között megszervezett csoportokra. A pécsi úttörők történettudományos feltárása még nem kezdődött meg, és az országos léptékű áttekintésben is elmaradást fedezhetünk fel. Két fő irányból fogom vizsgálni ezeket a szervezeteket. Az országos és helyi pedagógiai tervezetek, irányelvek feltárásával a szervezet gyermek képét és nevelési céljainak bemutatását szeretném megvalósítani, ehhez Reinhart Kosselleck adja az elméleti háttérrel. Emellett a mindennapi pedagógiai gyakorlatot fogom vizsgálni. Itt az irányelvek megvalósulása érdekel, milyen eszközökkel, módszerekkel látták kivitelezhetőnek a tervezetekben megfogalmazottakat? Mindkét aspektust levéltári források dokumentumelemzésével fogom feltárni, melyet pedagógiai részről a korabeli szaksajtó alapján fogok kiegészíteni, a gyakorlat feltárását pedig a helyi sajtó illetve a Dunántúli Napló tudósításaival igyekszem megtámogatni. A létező szocializmus közösségi pedagógiai projektjének megismerésével nem csak a korszakot és annak emberképét érthetjük meg jobban, de a magyar pedagógiatörténet és elmélet is gazdagodhat.

Nem vagy egyedül

Határ Zsófia

ELTE Neveléstudományi Intézet

hatar.zsofia@oktig.elte.hu

A felsőoktatást is érintő digitalizáció egyre nagyobb mértékben alakítja át az oktatói szerepeket és a tananyagfejlesztést. Az egyetemi oktatók felé elvárás lett, hogy digitális és multimédiás tananyagokat hozzanak létre, illetve hatékonyan alkalmazzák az online és aszinkron tanulást támogató módszereket. A digitális tananyagfejlesztés azonban számos olyan pedagógiai és technológiai kompetenciát igényel, amelyek nem köthetők szorosan az oktatói szerephez, ezért indokoltta válhat egyéb szakértők bevonása a folyamatba.

A kutatás fókuszában az egyetemi oktatók és az oktatásmódszertani, oktatástechnológiai szakemberek közötti együttműködési lehetőségek feltérképezése áll, illetve annak feltárása, hogy az egyetemi oktatók milyen digitális kompetenciákat tekintenek az oktatói szerep részének, valamint milyen feladatokban vennének igénybe szakértői segítséget.

A kutatás aktualitását fokozza az egyetemen 2025 decemberében elindult Hallgatói Digitális Készség és Kompetenciafejlesztő Központ zászlóshajó program, mivel a hallgatók digitális kompetencia fejlesztésére az oktatók vannak a legnagyobb hatással, ugyanakkor nem biztos, hogy ehhez saját kompetenciáikat tekintve megfelelő alapokkal rendelkeznek.

A kutatás a Digitális Oktatásfejlesztési Kompetencia Központ ernyőprojektjében valósul meg, a kutatás első szakaszának eredményei pedig egy mesterképzés szakdolgozatában összegződnek.

Rövid távú emlékezet, munkamemória és hosszú távú emlékezet vizsgálata felnőtt látássérült személyeknél

Molnár-Szabó Emma

ELTE BGGYK

molnarszaboemma@gmail.com

E kutatás a látássérült felnőttek emlékezeti stratégiáinak vizsgálatát tűzte ki célul, különös tekintettel a rövid távú, a hosszú távú, valamint a munkamemória működésére. A vizsgálat fókuszában a specifikus, látássérülésből adódó sajátosságok állnak. A dolgozatban arra a kérdésre kerestem a választ, hogy milyen egyéni stratégiákat alakítottak ki a látássérült (vak, gyengénlátó és aliglátó) felnőtt személyek. A kutatás fő kérdései: (1) van-e, és ha igen, akkor milyen különbség van a felnőtt látássérült személyek emlékezeti kapacitásának a látó emberekéhez viszonyítva, (2) jellemzően milyen stratégiákat használnak a felnőtt látássérült személyek az információk (pl. szólista, számsorok) memorizálásánál és felidézésénél. A kutatást módszertani szempontból standardizált tesztekkel (Rey-Auditív Verbális teszt (RAVLT), Hallási Mondatterjedelem teszt (HMT) és Számterjedelem teszt) vettem fel. Stratégiák esetében hét tiszta (szemantika, fonológia, memoriter, számozás, pozíció, történetalkotás, nem volt) és kettő kevert (több szempont együttes jelenléte) kategóriát különítettem el. Megállapítottam, hogy a látássérült személyek számemlékezet terjedelme szignifikánsan nagyobb az azonos életkorú látó személyekhez képest.

Study Station gamifikációs alkalmazása földrajz oktatásában

Sári Patrik

ME Tanárképző Intézet

saripatrik98@gmail.com

A Study Station módszer célja, hogy csoportmunka segítségével megszerettesse a nehezebb földrajzi fogalmakat az általános iskolai diákokkal. A megközelítés alapja az aktív tanulás, amelyben a tanulók nem passzív befogadói az információnak, hanem tevékenységeken keresztül fedezik fel a tananyagot. A módszer öt fő állomásra bontva mutatja be a földrajz által felfedezhető világot, így a tanulók kisebb, jól strukturált feladatokon keresztül ismerhetik meg az adott témakört.

A földrajzórákon a Study Station állomások különböző típusú tevékenységeket tartalmaznak, térképelemzési feladatokat, térbeli gondolkodást fejlesztő gyakorlatokat, valós esettanulmányokat, valamint értelmezési feladatokat. Az egyes állomások más-más készségeket fejlesztenek, miközben a tanulók fokozatosan mélyítik el tudásukat. Ahogy a diákok az állomások között haladnak, aktívan fedezik fel a témák jelentőségét, és saját tempójukban sajátítják el a tananyagot.

Az állomásmódszer emellett ösztönzi az együttműködést és a kommunikációt a tanulók között. A csoportmunka során a diákok közösen oldják meg a feladatokat, megosztják egymással gondolataikat, és együtt keresnek megoldásokat a felmerülő problémákra. Ez elősegíti a társas tanulást, valamint fejleszti a kritikai gondolkodást, a problémamegoldó készségeket és a kommunikációs kompetenciákat.

A közös megküzdés, a stressz és a pszichológiai jóllét összefüggése párkapcsolatokban

Balázs Arikán

KRE Pszichológiai Intézet

balazsarikan@gmail.com

A magas minőségű kapcsolatok érzelmi támogatást nyújtanak, csökkentik a stressz-szintet, illetve növelik a hovatartozás érzését, mely tényezők összefüggnek a pszichológiai jólléttel (Joel et al., 2020). A párkapcsolat egyik, vagy mindkét felét érintő stresszorokat a partnerek több módon is kezelhetik; ennek a folyamatát diádikus, vagy közös megküzdésnek nevezzük (Falconier, Jackson, et al., 2015). Hogyan befolyásolja hosszútávú párkapcsolatokban a diádikus megküzdés típusa az egyén pszichológiai jóllétét a stressz-szint dimenzióján keresztül? Jelen kutatás ezt a kérdést hivatott feltárni.

A kutatás során kérdőíves technika került alkalmazásra, mely 286 főt (N=286) ért el. Fontos kitöltési kritérium volt, hogy az egyén legalább 6 hónapja tartó párkapcsolatban legyen és a kérdőívet a partnere is kitöltse. A válaszok alapján a stressz-szint mediációs hatása a közös megküzdés és pszichológiai jóllét kapcsolatára Strukturális Egyenlet Modellezéssel (SEM) került kimutatásra.

A kutatás megerősíti a pszichológiai jóllét és a stressz-szint közötti negatív összefüggést, melyet korábbi tanulmányok is kimutattak (Flinchbaugh et al., 2012; Tsigos et al., 2000). A pozitív, delegált és együttes megküzdés pozitív kapcsolata a pszichológiai jólléttel megerősíti a feltevést, hogy az egészséges stresszkezelési technikák hozzájárulnak az érzelmi stabilitáshoz. Az eredmények hangsúlyozzák a közös megküzdési technikák szerepét a pszichológiai jóllét fenntartásában, illetve a stressz kezelésében.

A vizuális homofília hatása az eWOM értékelésre hedonikus termékek esetén

Dudás Botond

PTE BTK Pszichológia Intézet

d.botond0@gmail.com

A szociális homofília jól ismert tényező az elektronikus szájreklám (eWOM) értékelésében, azonban a vizuális hasonlóság szerepe kevésbé feltárt. A meggyőzés valószínűségi modellje (ELM) alapján a forrás és a befogadó közötti vizuális hasonlóság potenciális perifériás jelzésként befolyásolhatja a vélemények meggyőzőerejét.

Egy online kísérletben (N = 202) a résztvevők tengerparti úticélokról szóló pozitív eWOM-véleményeket értékelték. A véleményekhez a résztvevőkhöz vizuálisan hasonló vagy eltérő arcformájú átlagarcok tartoztak. Az átlagarcok arcgeometriai mérések alapján öt arcformát reprezentáltak (Putz és mtsai., 2025). Függőváltozóként a forrás megbízhatóságát, a vélemény elfogadását és a választási szándékot mértük.

Az előzetes várakozásokkal ellentétben a vizuális homofília egyik függőváltozó esetében sem mutatott szignifikáns hatást. Moderátorváltozók statisztikai kontrollja mellett az eredmény változatlan maradt.

Az eredmények arra utalnak, hogy izolált ingerbemutatók esetén a vizuális homofília hatása korlátozott lehet. Feltételezhető, hogy az erős kontextuális ingerek (pl. tengerparti képek), illetve a kategorikus homofília-manipuláció csökkenthetik a hasonlósági jelzések hatását. A vizsgálat így potenciális határfeltételeket azonosít a vizuális homofília eWOM-kutatásában.

Mentalizáció és episztemikus tényezők összefüggései az emésztőrendszeri betegségekkel, valamint a stressz és megküzdés kapcsolatával

Luksik Laura

PTE Pszichológia Intézet

luksiklaura1@gmail.com

Kutatásomban a mentalizációt, az episztemikus bizalmat, bizalmatlanságot és hiszékenységet vizsgálom az emésztőrendszeri megbetegedéssel élő személyek és nem beteg egyének körében. Ezenkívül, vizsgálom a mentalizáció összefüggését az észlelt stresszel és a megküzdési stratégiákkal. Különbséget feltételezek az emésztőrendszeri betegek és a nem betegek (kontrollcsoport) között a mentalizációban és az episztemikus tényezőkben. Továbbá, a mentalizáció mediál és prediktor szerepét feltételezem a stressz és megküzdés kapcsolatában.

Kényelmi, célzott és hólabda-módszerre épülő mintavétel alapján kerültek az adatok felvételre. 246 fő töltötte ki a következő kérdőíveket: MZQ, ETMCQ, PSS-4, CISS-21.

Az eredmények szerint a mentalizációt és az episztemikus bizalmat, bizalmatlanságot, hiszékenységet tekintve a mintán nincs különbség az emésztőrendszeri betegséggel élők csoportja és a nem betegek csoportja között. Szignifikáns eredmények alapján a mentalizáció részben közvetíti az észlelt stressz és a megküzdés kapcsolatát, valamint a jobb mentalizációs képesség inkább feladatorientált megküzdési stratégiával, a mentalizációs nehézségek pedig inkább érelemorientált megküzdési stratégiával járnak együtt.

Kulcsszavak: mentalizáció, episztemikus bizalom, megküzdés

A mesterséges intelligencia használat feltérképezése egy új UTAUT2 modellel

Nagypál András

KRE BTK Pszichológia Intézet

nagypalandris@gmail.com

Az AI forradalmában élünk. A különböző mesterséges intelligencia eszközök terjedése az átlagos felhasználók körében folyamatosan nő. Az új technológiákhoz pedig különböző attitűdöket társítunk, amelyek a szándékot és a viselkedést is meghatározzák. A kutatás a bővített UTAUT2 modell segítségével és újabb potenciálisan fontos változók bevonásával igyekszik feltérképezni mindezt.

A minta mérete = 527, heterogénnek mondható, bár felülreprezentáltak a felsőfokú végzettséggel bírók és a nők. A SEM modell kapcsán nehezítésként lépett fel a viselkedési szándék, a szokás és a teljesítményelvárás magas együtt járása, amelyből következhetett, hogy a viselkedési szándék nem lett szignifikáns magyarázója a konkrét viselkedésnek. Az eredmények alapján viszont látható, hogy a szokás szerepe kulcsfontosságú, a viselkedési szándékot pedig alapvetően kis erősséggel prediktálta több faktor is, mint az észlelt kockázat, társas befolyás vagy a hedonikus motiváció, míg az intézményi támogatás és a használat egyszerűsége nem számított meghatározónak.

Összefoglalva kijelenthető, hogy az AI felhasználásnak terjedését leginkább a mindennapjainkba való tudatos beépítéssel lehet elérni, amely során természetes részévé válhat az eszköztárunknak egy lehetséges probléma felmerülése során.

A mentális egészséggel foglalkozó szakembertől való segítségkérés iránti attitűddel összefüggő változók a magyar egyetemisták körében.

Zeitvogel Léna Zsuzsanna

SZTE BTK Pszichológiai Intézet

zeitvogellena@gmail.com

Az egyetemi tanulmányok félbehagyását nagyban befolyásolják a pszichológiai problémák, a hallgatók nem használják ki teljesen az egyetemük által biztosított mentális jólléttel kapcsolatos szolgáltatások nyújtotta lehetőségeket. Kutatásom célja annak feltárása volt, hogy a magyar egyetemisták körében mely tényezők állnak összefüggésben a mentális egészséggel foglalkozó szakembertől való segítségkérés iránti attitűddel. Összesen 74 nő és 57 férfi választát elemeztem, a legfiatalabb kitöltő 18, a legidősebb 49 éves, az átlagos életkor 22,8 év, a szórás 4,84 év. Az általam vizsgált mintában a nők, azok, akik kérték már korábban szakember segítségét, valamint azok, akik tudnak az egyetemük által biztosított tanácsadásról, pozitívabb attitűddel rendelkeznek a mentális egészséggel foglalkozó szakembertől való segítségkérés iránt. A tudományterületek és a képzési szintek szintén összefüggést mutatnak a segítségkérés iránti attitűddel. A proaktív megküzdés és a segítségkérés iránti attitűd között tendencia szintű együttjárás van, a szubjektív jóllét gyengén, de szignifikánsan korrelál a segítségkérés iránti attitűddel.

Obesek rectus diastasis kezelése kiegészítő kinesio tape terápiával

Bakos Luca¹, Palácsik-Makula Zsanett¹

ME ETK Fizioterápiás Tanszék

luca.bakos14@gmail.com

makulazsani@gmail.com

Bevezetés és célkitűzés

Napjaink egyik megoldatlan és egyre nagyobb -az egészségügyet érintő- kihívásokat támasztó betegsége az elhízás. Az elhízás számos egyéb betegség előkapuja; egyik ilyen problémakör a hasfal szétnyílása. A rectus diastasis nem csupán esztétikai probléma, hanem az érintett csoport életminőségét jócskán befolyásoló tényező. Kutatásom célja, hogy a speciális igényekkel rendelkező betegcsoport számára fogyókúra programhoz illeszthető hasizomtréninget tervezzek, kivitelezzek; illetve a program hatékonyságát vizsgáljam.

Módszerek

A gyakorlati kutatásban a B-A-Z VM KK és EOK, Szent Ferenc Tagkórház Kardiológiai Rehabilitációs Osztály obesitas diagnózissal, eddig 8 fő vett részt. A vizsgálat kezdő időpontja 2025. 06., várható záró időpontja 2026. 09. Beválogatás kritériuma a fő diagnózis mellett a rectus diastasis megléte. A betegvizsgálat során mértem a testmagasságot (cm), a testsúlyt (kg). Meghatároztam a testtömeg indexet (BMI, kg/m^2). Testszír-arány (%) került leírásra. Továbbá felvettem két kerületi méretet: has, csípő (cm); ebből arányt számítottam (HWR). Detektáltam a rectus diastasis hosszmértékét (mm), és szélességét (ujj). Hasizomerőt Oxford skálával (0-5) néztem. Kérdőívet pedig az inkontinencia, fájdalom, várandósság és hasműtétek felderítésére. Intervenció: csoportos torna rectus diastasis problémákra kifejlesztett gyakorlatokkal, kinesio tape terápia alkalmazása heti 5 alkalommal 3 héten keresztül.

Eredmények

A m. rectus abdominis, és a m. obliqui abdominis izomerejének átlagos növekedése 1, és 1,5. Has körfogata átlagban $6 \pm 1,9$ cm-el csökkent. Köldök felett rectus diastasis hossza átlagban $1,4 \pm 1,5$ cm-el, szélessége átlagban $0,6 \pm 0,5$ ujjnyit csökkent. Köldök alatt rectus diastasis hossza átlagban $1,4 \pm 1,9$ cm-el, szélessége $0,3 \pm 0,4$ ujjnyit csökkent.

Következtetés

A rectus diastasis problémákra kifejlesztett tornaprogrammal már 3 hét alatt is érhető el mérhető eredmény. Az izomerőben minden résztvevőnél javulást tapasztaltam, ezzel párhuzamosan a rectus diastasis mértéke csökkent. A derékfájás és a testtartás is javult. A szülési prediszpozíció nem befolyásolta az eredményességet. A kinesio tape terápia nem bizonyult hatékonynak, mert a betegek izzadákonysága miatt a ragasztás nem tartott.

A germinális mátrix-intraventriculáris vérzés radiológiai megjelenésének vizsgálata koraszülött újszülöttek körében

Kápolnai Dorina, Dr. Lakatos Andrea

ME ETK Képalkotó Diagnosztikai Intézeti Tanszék

*kapolnai11@gmail.com
andrea.lakatos@uni-miskolc.hu*

A koraszülés világszerte jelentős népegészségügyi probléma, mivel a koraszülött újszülöttek fokozott morbiditási és mortalitási kockázatnak vannak kitéve. A germinális mátrix–intraventriculáris vérzés (GM-IVH) a koraszülöttek egyik leggyakoribb neurológiai szövődménye, amely hosszú távon meghatározhatja a kimenetelt. Vizsgálatunk célja a GM-IVH előfordulásának és radiológiai megjelenésének retrospektív elemzése egy északkelet-magyarországi koraszülött populációban, a Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Központi Kórház és Egyetemi Oktatókórházban az elmúlt közel 6 évben végzett koponya ultrahang (UH) és MR-vizsgálatok alapján. Az elvégzett UH-vizsgálatok 107 esetben igazoltak GM-IVH-t. A gesztációs kor 21–36. hét között alakult, a legmagasabb esetszám a 24–27. gesztációs héten született újszülöttek körében volt megfigyelhető. A nemi megoszlás 45 lány és 55 fiú volt. A GM-IVH I. fokozata 42, II–III. fokozata 21, míg IV. fokozata 44 esetben fordult elő, vagyis a legsúlyosabb forma jelent meg a legnagyobb arányban. A vérzés súlyossága fordított összefüggést mutatott a gesztációs korrallal. A vizsgált populációból 16 koraszülöttnél készült koponya MR-vizsgálat – döntően posthaemorrhagiás hydrocephalus gyanúja miatt - amely lehetővé tette a szövődmények részletesebb morfológiai jellemzését. Eredményeink rámutatnak a koponya ultrahang, valamint MR-vizsgálat jelentőségére a GM-IVH korai felismerésében.

A vér-agy gát szorosabbá válásának hatása az endotélsejtek kapcsolófehérjéinek szerkezetére és működésére humán sejtes modellben

Lucien Lemaitre

SZTE Biofizikai Intézet, HUN-REN Szegedi Biológiai Kutatóközpont

lucien.lemaitre2@gmail.com

A központi idegrendszert védő vér-agy gátat (BBB) az agyi hajszálerek endotélsejtjei alkotják. A véráramlás következtében folyamatos erőhatások érik ezeket a sejteket, amelyekre két fő erőátviteli rendszerükön, a szoros kapcsolatokon (TJ) és a fokális adhéziókon (FA) keresztül válaszolnak, amelyek szerkezetének és szabályozásának megismerése fontos a BBB sérüléssel járó idegrendszeri betegségek (epilepszia) jobb megértéséhez. Kutatócsoportunk egy kismolekula-kombináció (cARLA) segítségével fokozta tenyésztett agyi endotélsejtek szorosságát: a klaudin-5 TJ fehérje kifejeződése fokozódott és átrendeződött. Ezzel párhuzamosan perinukleáris aktin struktúrák is megjelennek, melyekről feltételeztük, hogy FA-k lehetnek. Kísérleteinkben az FA-k helyzetének és mechanikai tulajdonságainak változását tanulmányoztuk érett BBB-n.

Kísérleteinkhez humán tenyészetes BBB modellt használtunk. A klaudin-5, FA és F-aktin fehérjéket fluoreszcensen jelöltük, majd konfokális mikroszkópiával tanulmányoztuk. A sejtadhézió erősségét FluidFM technika segítségével mértük meg.

cARLA hatására a FA-k átrendeződtek és nagyrészt a sejtmag alá csoportosultak, perinukleáris aktin struktúrákkal kolokalizálva. Klaszterekbe rendeztük az FA-k morfológiai típusait és meghatároztuk eloszlásukat az érett BBB-n. Kimutattuk a TJ-k és FA-k változásának funkcionális jelentőségét: cARLA hatására a sejt-sejt kapcsolatok erőssége megnőtt, míg a sejtadhézió erőssége változatlan maradt a csökkent sűrűségű FA-k ellenére is.

Elsőként írtuk le, hogy az érett gátműködés hogyan befolyásolja az FA-k szerkezetét és működését humán agyi endotélsejtekben.

Egyetlen módosulás a lipid A szerkezetében jelentős változást okozhat a *Klebsiella pneumoniae* virulenciájában

Mészáros Léna

SZTE SZAOK

meszaroslenna19@gmail.com

Az antibiotikum-rezisztencia napjaink egyik legsúlyosabb globális egészségügyi problémája. A rezisztencia kialakulásában kulcsszerepet játszanak a baktériumok külső membránjában bekövetkező változások, amelyek befolyásolják az antibiotikumok, különösen a membrán-célzó szerek kötődését. Laborunk több mint 600 antibiotikum-adaptált baktériumvonalat hozott létre, amelyek virulenciáját vizsgálva számos esetben a vad típushoz képest fokozott virulenciát figyeltünk meg. Ez a jelenség elsősorban a membrán-célzó antibiotikumokra adaptált *Klebsiella pneumoniae* vonalakban volt jellemző, de más típusú antibiotikumok esetén is megfigyeltük. A lipopoliszacharid (LPS) lipid A komponense kulcsszerepet játszik a membrán negatív töltésének fenntartásában és a rezisztencia mechanizmusában. Hipotézisünk, hogy a lipid A foszfátcsoportjain bekövetkező módosulások csökkenthetik a negatív membrántöltést, ami hozzájárulhat a rezisztencia és a virulencia egyidejű növekedéséhez.

A baktériumokból egylépéses izovajsav–ammónia hidrolízissel izoláltuk a lipid A molekulákat, melyek összetételét tömegspektrométer segítségével elemeztük. A sejtfelszíni töltést fluoreszcens FITC-PLL alapú standard módszerrel határoztuk meg.

A hipervirulens *Klebsiella pneumoniae* törzsekben az aminoarabinóz mennyisége emelkedett, függetlenül az adaptáció típusától. A sejtfelszíni töltés mérésekkel pedig kimutattuk, hogy a baktériumok külső membránjának a nettó negatív töltése szignifikánsan csökkent a hipervirulens vonalakban.

Az aminoarabinóz gyakori megjelenése a rezisztens baktérium vonalakban implikálja, hogy diverz hatásmechanizmusú antibiotikumok ellen is sikeres lehet a lipid A módosítása, ami a *K. pneumoniae* esetén hipervirulens fenotípus kialakulását eredményezi, ami komoly népegészségügyi kockázat.

Gyermekkori stroke: kicsikben is nagy a tét A korai felismerés és MR-alapú képalkotás kulcsszerepe

Pocsai Zoltán, Dr. Lakatos Andrea

ME ETK Képalkotó Diagnosztikai Intézeti Tanszék

*pocsaizoltan03@gmail.com
andrea.lakatos@uni-miskolc.hu*

A gyermekkori stroke ritka, de potenciálisan súlyos neurológiai esemény, diagnosztikáját az alacsony esetszám, a klinikai tünetek változatossága és a képalkotó modalitások eltérő elérhetősége egyaránt nehezíti. Kutatásunk célja a kórkép kockázati tényezőinek, klinikai tüneteinek és típusainak feltérképezése, valamint az MR-képalkotás szerepének értékelése volt.

A vizsgálat adatait 10 éves időszakra vonatkozóan retrospektíven gyűjtöttük a Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Központi Kórház és Egyetemi Oktatókórházban, beválasztási kritérium volt az életkor és az igazolt stroke.

A végső elemzésbe 29 beteg került (62% fiú, 38% lány), átlagéletkoruk 7,4 év (10 nap–17 év). A vezető tünetek hemiparesis (59%), hányinger-hányás (41%), fejfájás (31%) és tudatzavar (31%) voltak. Az esetek 45%-ában az etiológia ismeretlen maradt, 24%-ban fertőzés, 14% szív eredetű betegség, illetve egyéb ok állt a háttérben. 28 betegnek készült MR vizsgálat, 14 esetben kiegészítő CT. A képalkotó vizsgálatok 93%-ban ischaemiás, kettő esetben vérzéses stroke-ot igazoltak. Terápiaként – az két vérzéses stroke kivételével – 26 betegnél thrombolysis, egy esetben intervenció beavatkozás történt. Rehabilitáció 19 betegnél valósult meg.

Az MR-képalkotás kiemelt szerepet tölt be a gyermekkori stroke diagnosztikájában, ugyanakkor elérhetősége és a vizsgálat előkészítéséhez szükséges idő bizonyos esetekben korlátozhatja a gyors, akut képalkotás megvalósítását.

Modern MR képkalkotás: Várandósság alatt végzett MR vizsgálatok

Simon Réka Adrienn¹, Dr.Lakatos Andrea PhD ^{2,3}, Szalkó Anett^{2,3,4}

¹ ME ETK – ODA hallgató

² ME ETK – Ápolástudományi és Képkalkotó Diagnosztikai Intézet

³ B-A-Z Vármegyei Kórház és Egyetemi Oktató Kórház

⁴ Hatvany József Informatikai Tudományok Doktori Iskola

rekadrienn@gmail.com

Várandósság alatt az elsődlegesen választandó képkalkotó modalitás a transzabdominálisan és/vagy transvaginalisan végzett ultrahang (UH) vizsgálat, melynek segítségével információt kapunk a magzatról, valamint az anyai kismedence viszonyairól is. Amennyiben az UH vizsgálat alapján további képkalkotás javasolt, akkor radiológus-klinikus konzultációt követően nyílik lehetőség a várandósság alatti MR vizsgálat elvégzésére.

Az MR vizsgálatok időzítése és tervezése iránydiagnózistól függ: végezhetjük lepenytapadási rendellenesség, magzati rendellenesség, vagy akár anyai kórkép tisztázása céljából. Az MR protokoll megválasztása igazodik a klinikai kérdéshez, melynek tervezése a magzati mozgásból adódó műtermékek kiküszöbölése mellett a radiográfus szemszögéből igazi kihívást jelent.

Előadásomban a 2025 novembertől 2026. februárig a Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Központi Kórház és Egyetemi Oktatókórház Képkalkotó Diagnosztikai Centrumában készült magzati MR vizsgálatokat szeretném bemutatni, kiemelve az indikáció-függő technikai aspektusokat.

Az asztrocita duzzadás serkenti a terjedő depolarizációt az agyödéma in vitro modelljében

Szakács Péter^{1,2}, Szekeres Eszter Lili^{1,2}, Frank Rita², Menyhárt Ákos²

¹ SZTE SZAOK

² SZTE SZAOK, TTIK, Sejtbiológia és Molekuláris Medicina Tanszék

peterszakacs68@gmail.com

szekeres.e.l@gmail.com

Akut iszkémiás stroke (AIS) során kialakuló ödéma ozmotikus stresszt okoz, amely terjedő depolarizációt (SD) okoz. Az SD-k során glutamát-citotoxicitás lép fel, melynek pufferelesét az asztrociták végzik. Az agyödéma károsítja ezt a puffrendszerét, így célul tűztük ki a glutamát-citotoxicitás csökkentését az agyödéma gátlásán keresztül.

Wistar patkányok agyából 350 µm-es szeleteket készítettünk. Ödémát hipoozmotikus médiummal, SD-t hipoxiával indukáltunk. Az SD-ket képkötő és elektrofiziológiai módszerekkel regisztráltuk, a glutamát koncentrációt bioszenzorral mértük. Az asztrocita duzzadást AQP4+NKCC1 (TGN-020+Bumetanid) és VRAC (DCPIB) blokkolókkal csökkentettük, a neuronális glutamát receptorokat (NMDA és AMPA+kainát) MK801+CNQX-el blokkoltuk.

Mind az asztrocita duzzadásban érintett, mind a neuronális glutamát receptorok gátlása csökkentette az SD területét, és a glutamát-felhalmozódást. Továbbá, az asztrocita duzzadás gátlása lerövidítette az SD időtartamát és a szöveti duzzadást.

Eredményeink alapján az asztrocita-duzzadás gátlása csökkenti az ödémát és a glutamát-citotoxicitást SD során. Az agyödéma gyógyszeres kezelése potenciális neuroprotektív stratégia lehet AIS-ben.

Dimetil-triptamin hatásának vizsgálata ischemiás stroke egér agyszelet modellen

Szekeres Eszter Lili^{1,2}, Szakács Péter^{1,2}, Frank Rita², Farkas Eszter²

¹SZTE SZAOK

²SZTE SZAOK TTIK Sejtbiológia és Molekuláris Medicina Tanszék

szekeres.e.l@gmail.com

peterszakacs68@gmail.com

Akut iszkémiás stroke (AIS) során kialakuló terjedő depolarizációk (SD-k) súlyosbítják az iszkémiás károsodást. Preklinikai vizsgálatokban a dimetil-triptamin (DMT) csökkentette a neuronkárosodást és javította a stroke kimenetelét. A DMT a szigma-1 receptor (S1R) agonistája, de más receptorokhoz is kötődhet, így kísérleteinkben a hatás S1R-függőségét vizsgáltuk.

Vad típusú (WT) és S1R génkiütött (KO) egerek agyából szeleteket készítettünk, melyekben AIS-t oxigén-glükóz megvonással, SD-t hypoxiával váltottunk ki. Az SD-ket képalkotó és elektrofiziológiai módszerekkel regisztráltuk. A szeleteket 20 μ M DMT-vel kezeltük. A neuronok vizsgálatára NeuN immunhisztokémiát alkalmaztunk.

A DMT a WT és a S1R KO állatokban is szignifikánsan csökkentette az SD-területét. Az SD görbe alatti területe, a KO egerekben szignifikánsan csökkent a WT állatokban csökkenő tendenciát mutatott DMT hatására. A NeuN festésben nem volt szignifikáns protektív hatása a DMT-nek.

Eredményeink szerint a DMT protektív volt az SD-vel szemben a S1R KO egerekben, a WT csoportban kedvező tendenciákat figyeltünk meg. Így feltételezzük, hogy a DMT hatása más receptorokon keresztül is megvalósulhat, melynek tisztázása további kísérleteket igényel.

Új, lárvaalapú biokonverziós eljárás jótékony hatású természetes vegyületek előállítására

Asafotei Oaklekie Enéh¹, Prof. Dr. Hunyadi Attila¹, Dr. Crul-Tóth Noémi¹

¹SZTE GYTK Farmakognózia Intézet

oaklekie@gmail.com

Az állattenyésztés egyik jelentős kihívása a fenntartható fehérjeforrások biztosítása, az állatállományt érintő betegségek hatékony orvoslása, valamint az antibiotikumok alkalmazásának mérséklése. Ezen problémák kezelésére ígéretes alternatívát jelenthet a rovaralapú takarmányozás, amely gazdasági és környezetvédelmi szempontból is kedvezőbb megoldást kínál.

Kutatásunk egy folyamatban lévő szabadalmi eljárás miatt meg nem nevezett természetes vegyületcsoportra fókuszált, amely gerinces szervezetekben alacsony biohasznosulással rendelkezik, ugyanakkor klinikai vizsgálatok által igazolt egészségvédő hatásokkal rendelkezik. Bizonyos rovarfajok képesek ezeket a vegyületeket olyan konjugált formákká átalakítani, amelyek potenciálisan kedvezőbb biohasznosulást biztosíthatnak.

Az Európai Unióban állati takarmányozás céljára engedélyezett rovarfajok bevonásával etetési kísérleteket végeztünk. A rovarlárvákat tiszta természetes vegyületekkel, illetve azokat tartalmazó növényi kivonatokkal kiegészített takarmánykeverékkel tápláltuk.

Eredményeink alapján a módosított takarmánnyal etetett rovarok hatékony bioreaktorként alkalmazhatók prodrug jellegű konjugátumok nagy mennyiségű előállítására. Az ily módon előállított, dúsított biomassa az állati takarmányozásban is használható lehet; ennek hatását állatorvosi klinikai vizsgálatok keretében tervezzük vizsgálni.

A biocidok elleni rezisztencia hatásának vizsgálata antibiotikum keresztrezisztenciára és bakteriális fertőzőképességre

Csernyák Milán

SZTE GYTK

csermilan02@gmail.com

A biocidok kulcsszerepet játszanak a fertőzések megelőzésében, így közvetetten az antibiotikum-rezisztencia visszaszorításában. Ugyanakkor a helytelen használatuk ennek az ellenkezőjét eredményezheti.

A Pál Labor korábbi vizsgálatai alapján a biocidok közül triklozánnal szemben jelentős, míg a benzalkónium-klorid és klórhexidin esetében mérsékelt rezisztencia fejlődött ki. Ezen biocidok elleni rezisztencia együtt jár-e antibiotikum-rezisztenciával és növekedett fertőzőképességgel?

Az antibiotikum-érzékenység vizsgálatához a három biociddal szemben rezisztens törzsek minimális gátlókoncentrációját (MIC) mértem különböző, főbb antibiotikumcsoportokat képviselő antibiotikumok ellen, majd összehasonlítottam a megfelelő vad típusával. A fertőzőképesség vizsgálatához nagy viaszmolý (*Galleria mellonella*) lárvákat használtam. Az állatok pusztulási dinamikájának statisztikai elemzésével értékeltam az adott rezisztens törzsek fertőzőképességének változását.

A vizsgált biocid rezisztens baktériumvonalaknál az esetek 1/5-e mutatott csökkent érzékenységet az adott antibiotikummal szemben. Ezek fele klinikailag releváns szintű volt. Ezen felül a triklozán rezisztencia az *Escherichia coli* baktériumvonalak 60%-ában növelte a fertőzőképességet a vad típusal összehasonlítva.

Ezáltal ezen biocidok használata elősegítheti az antibiotikum-rezisztens, illetve fokozott fertőzőképességű baktériumok terjedését.

Szeszkviterpén-laktonok preparatív léptékű izolálási módszerének kidolgozása parlagfűből

Göz Júlia Kincso¹, Kiss Tivadar^{1,2}

¹ SZTE GYTK Farmakognóziai Intézet

² HUN-REN SZTE Biológiai Aktív Természetes Vegyületek Kutatócsoport

goz.kincso@gmail.com

kiss.tivadar@szte.hu

A szeszkviterpén-laktonok (SZL) preklinikai- és klinikai vizsgálatokban ígéretes vegyületeknek bizonyulnak, azonban hozzáférhetőségük korlátozott. Az *Ambrosia artemisiifolia* (parlagfű) szeszkviterpén-lakton tartalma alapján jó nyersanyag ezen vegyületcsoport előállítására, ezért munkánk céljaul olyan kivonási és kromatográfias módszer kidolgozását tűztük ki, amely alkalmas a vegyületek célzott és anyagilag hatékony izolálására.

A növény virágzás előtti, földfeletti részét acetonos macerálással vontuk ki, majd folyadék-folyadék megosztásos kromatográfiával frakciókat állítottunk elő (hexán, kloroform és etil-acetát). A növény 3,32 mg/g SZL tartalma a kloroformos frakcióban 146,73 mg/g-ra növekedett, amit poliamid és szilikagél állófázisú oszlopkromatográfiával dúsítottuk. A szilikagél állófázissal (OC) 328,69 mg/g míg poliamid állófázissal (PA) 249,58 mg/g dúsítást értünk el. Az OC frakció újabb tisztítása PA állófázison már 727,32 mg/g koncentrációt, míg a PA frakció OC állófázison való tisztítása 358,86 mg/g dúsulást eredményezett. A frakciók SZL tartalmát UPLC-PDA módszerrel és VRK alapján követtük.

A növény acetonos kivonatának kloroformos frakciójának szilikagél, majd azt követő poliamid állófázisú oszlopkromatográfia alkalmazása SZL-dús frakciók előállítására alkalmasnak bizonyul.

A *Gaillardia pulchella* vegyületeinek izolálása és szerkezet-meghatározása

Gyarmati Marcell László

SZTE GYTK Farmakognóziai Intézet

gyarmati.marcell.99@gmail.com

A *Gaillardia pulchella* az Asteraceae családba tartozó növényfaj, amely hazánkban főként dísznövényként fordul elő, de természetes állománya is fellelhető a Kolon-tó közelében. A nemzetség számos faja tartalmaz antibakteriális, gyulladáscsökkentő és antiproliferatív hatású vegyületeket. Kutatásunk célja, a növény különböző részeiből készült kivonatok farmakológiai vizsgálata, majd az aktív kivonatok frakcionálása, vegyületeinek izolálása, szerkezet-meghatározása és bioaktivitás vizsgálata.

A begyűjtött növényi anyagból metanolos kivonást végeztünk, amelyet folyadék-folyadék megosztás követett különböző polaritású oldószerekkel. A farmakológiai vizsgálatok után a legígéretesebb frakciókkal folytattuk a munkát. Az elválasztás során poliamid- és Sephadex-oszlopkromatográfiát, valamint VLC-t alkalmaztunk. A végső tisztítást HPLC segítségével végeztük. Az izolált vegyületek szerkezetét NMR- és MS-spektroszkópiai módszerekkel, valamint irodalmi adatokkal történt összevetéssel határozzuk meg. A farmakológiai vizsgálatokat tumoros sejtvonalakon és különböző baktériumtörzseken végezzük.

A frakciók közül a szár és a virág diklórmetános kivonata mutatta a legjelentősebb antiproliferatív hatást, míg a vizsgált baktériumtörzsek nem mutattak érzékenységet. Az eddig azonosított vegyületek hatásvizsgálata folyamatban van.

Elektromos vázizomstimuláció hatásának vizsgálata génexpressziós szinten az akut iszkémiás stroke egérmodelljében

Hösi Rajmund¹, Törteli Anna², Tóth E. Melinda¹, Menyhárt Ákos²

¹HUN-REN SZBK, Biokémia Intézet

²SZTE SZAOK TTIK Sejtbiológia és Molekuláris Medicina Tanszék

hosirajmi@gmail.com

Az akut iszkémiás stroke (AIS) jelentős terhet helyez a társadalomra, azonban nincs hatékony terápia a szövődmények javítására. Előzetes eredményeink alapján az elektromos izomstimuláció (EMS) javítja a betegség kimenetelét az AIS egérmodelljében. Munkánk célja, hogy génexpressziós vizsgálatokkal azonosítsuk az EMS terápia neuroprotektív hatásáért felelős géneket.

Vizsgálatainkhoz egereken AIS-t indukáltunk tranziens középső agyi artéria okklúzió segítségével, majd az ezt követő 3 napon, naponta kezeltük őket EMS terápiával. Az állatok agy és izom mintáiból RNS-t izoláltunk, majd qPCR segítségével vizsgáltuk a stresszválaszban, gyulladásban és glia aktivációban szerepet játszó gének expressziós változásait.

Megfigyeltük, hogy az AIS-modell állatok izomszövetében EMS terápia hatására jelentősen csökkent a az *Atf4* és *Chop* endoplazmás retikulum stressz markerek génexpressziója, valamint nőtt a gyulladáscsökkentő *Il10* és *Tgfb* szintje. Emellett erőteljes gyulladásra utaló jeleket találtunk AIS-modell állatok agyszövetében, azonban EMS kezelés hatására szignifikánsan csökkent a *Tnfa* expressziója, és mérséklődött a glia aktivációs markerek szintje is.

Eredményeink alapján az EMS terápia gyulladáscsökkentő hatása hozzájárulhat a neuroprotekciónak, így ígéretes terápiás eljárás lehet az ágyhoz kötött AIS páciensek esetében a betegség kimenetelének javításához.

Hatóanyag-hordozó innovatívan: antibiotikum-tartalmú, hidrofób nanoszálak preformulálása

Jáger Tekla¹, Dr. Uhljar Luca Éva¹, Prof. Dr. Ambrus Rita¹

¹ SZTE GYTK Gyógyszertechnológiai és Gyógyszerfelügyeleti Intézet

jagertekla@gmail.com

uhljar.luca.eva@szte.hu

ambrus.rita@szte.hu

A bakteriális fertőzések kezelését az antibiotikum-rezisztencia és a kellemetlen mellékhatások nehezítik, melyre innovatív megoldást nyújtanak a nanoszálak. Külsőleges fertőzések lokális terápiájában hatóanyag-hordozóként jó alternatíva a hidrofób polikaprolakton (PCL). Célkitűzésünk volt különböző antibiotikumok, az amoxicillin, ciprofloxacín és klóramfenikol inkorporálása PCL-alapú nanoszálakba és ezek vizsgálata.

A hatóanyagokat a PCL megfelelő oldószerkeverékkel alkotott oldatában diszpergáltuk, majd a diszperziókból elektrosztatikus szájképzéssel hatóanyag-hordozót formuláltunk. Preformulációs vizsgálatokkal feltérképeztük a morfológiát, karakterizáltuk a hatóanyag kristályosságát, tanulmányoztuk a hatóanyag-kioldódást és a nedvességfelvételt.

Igazoltuk, hogy a preformuláció nanoszálakból áll, melyek molekuláris szilárd diszperziók, vagy bennük a hatóanyag amorf. A hatóanyag-kioldódás pedig mindhárom hatóanyag esetében 80 % felett volt.

Összegezve elmondható, hogy sikeresen állítottunk elő PCL-alapú, antibiotikum-tartalmú nanoszálakat, melyek megfelelő kioldási profillal rendelkeznek. Ezen felül az amoxicillin esetében stabilitást, a ciprofloxacín esetében oldékonyságot is növeltünk.

Az anyai elhízás hatása a placentáris folsavtranszportra

Kovács Laura, Dr. Ducza Eszter

SZTE GYTK Gyógyszerhatástani és Biofarmáciai Intézet

kovacs.laura20030814@gmail.com

ducza.eszter@szte.hu

A folsav kiemelt szerepet játszik a placenta működésében. Az elhízás hatása a placentáris folsavforgalomra jelenleg ismeretlen, így célul tűztük ki a folsav placentán való átjutását befolyásoló transzporterek (Slc19A1, Abcg2), a folsavreceptor expressziójának, valamint a placenta epigenetikai mintázatának vizsgálatát elhízott patkánymodellel és túlsúlyos kismamáknál.

Patkányokat 10 hétig magas zsír- és cukor tartalmú és standard táppal etettünk. A metabolikus változásokat glükóztolerancia teszttel értékeltük. Humán placenta- és vérminták gyűjtése elhízott és normál súlyú anyáktól történt a terhesség 39-40. hetében. Transzporterek és a folsavreceptor mRNS vizsgálatát RT-PCR technikával, a folsav koncentrációját ELISA-vel, placenta epigenetikai mintázatát total- DNS metilációs assay-vel detektáltuk.

Az elhízott állatoknál romlott glükóztoleranciát detektáltunk. Az elhízott állatok placentájában csökkent az Slc19A1 expresszió a vemhesség vizsgált napjain, ugyanakkor az Abcg2 emelkedett. A folsavreceptorszint emelkedett a terhesség végén. Humán placentában hasonló változást tapasztaltunk. A humán és patkány placenta epigenetikai mintázatát jelentősen megváltoztatta az elhízás.

Eredményeink tükrében megállapíthatjuk, hogy az anyai elhízás mind patkánymodellel, mind humán esetben befolyásolja a folsavforgalomban résztvevő fehérjék expresszióját a placentában, így befolyásolhatja a magzati egészséget, valamint a terhesség lefolyását.

Gyermekegyógyászati felhasználásra szánt gyógyszerbeviteli eszköz fejlesztése 3D nyomtatással

Kovács Vera Eszter, Závoda Szabina Patrícia, Jójártné Dr. Laczkovich Orsolya

SZTE GYTK Gyógyszertechnológiai és Gyógyszerfelügyeleti Intézet

wera.kovacs@gmail.com

zavodaszabina@gmail.com

jojartne.laczkovich.orsolya@szte.hu

A pediátria területén nagy kihívást jelent olyan formulák előállítás, amelyek kellően stabilak, ugyanakkor a gyermekek életkorából fakadó speciális igényeknek is megfelelnek, biztosítva ezzel a könnyű alkalmazást.

Célunk kettős: egyrészt egy olyan gyógyszeradagoló tervezése, ami javítja a betegadherenciát, másrészt egy olyan formuláció kialakítása, amellyel jól modellezhető az adagoló alkalmazása.

A Sip technológia előnye, hogy *per os* alkalmazható szilárd gyógyszerformát alakíthatunk ki vele, amely kisgyermekek esetében is használható, illetve lehetőséget nyújt az ízfedésre vagy ízesítésre is, javítva ezzel a betegegyüttműködést.

A szívószál kialakítására 3D nyomtatási technológiát alkalmazunk, melynek előnye a nagyfokú variabilitás, mind a tervezés, mind a végső kivitelezés során.

Eddigi munkánk során a *fused deposition modeling (FDM)* nyomtatási módszert alkalmazva, PLA filamentből állítottunk elő szívószálakat, melyekbe olvadék technológiával juttattuk be az egyelőre hatóanyagmentes formulációt. Végső célunk, hogy az olvadék 3D nyomtatott öntőformában megszilárdítva, apró gömbök formájában kerüljön a szívószálakba.

Várandósság alatti antibiotikum-használat és a gyermekkori atópiás dermatitis közti összefüggés vizsgálata

dr. Petrás Szilárd¹, Vargáné Szabó Bettina¹, Prof. Dr. Csupor Dezső^{1,2}, Dr. Tóth Barbara¹

¹ SZTE GYTK Klinikai Gyógyszerészeti Intézet

² PTE Transzlációs Medicina Intézet

petrasszilard13@gmail.com

A mikrobiom korai életkorban való befolyásolása káros hatást fejthet ki a gyermek későbbi egészségére. A várandósság alatt alkalmazott antibiotikumok hatásairól azonban nincsenek részletes ismereteink. A meta-analízisben a prenatális vagy intrapartum antibiotikumhasználat gyermekkori ekcéma kialakulására gyakorolt hatását vizsgáltuk. Összesen 30 tanulmány felelt meg a beválasztási kritériumunknak, mely 4.346.050 gyermek bevonását eredményezte. A harminc tanulmány közül 26 tartozott a prenatális csoportba, és 4 az intrapartumba. Statisztikai értékelés alapján a prenatális antibiotikumhasználat szignifikáns kockázatnak bizonyult (OR: 1,24; 95% CI: 1,10; 1,38), mely mind a leave out one analízis után, mind a publikációs torzítás figyelembevételével is az maradt (OR: 1,21; 95% CI: 1,08; 1,36). Bár a tanulmányok többféle paraméterrel dolgoztak, mindegyikre nézve szignifikáns rizikót tapasztaltunk. Az intrapartum antibiotikumhasználatnak azonban nem volt kimutatható hatása (OR: 1,64; 95% CI: 0,84; 3,17). Összességben elmondható, hogy a várandósság alatt is csak indokolt esetben javasolt antibiotikumot alkalmazni, mert annak hosszú távú hatásai kihathatnak a gyermek későbbi egészségére. Azonban a legnagyobb kockázatot jelentő hatóanyagcsoport, a pontos dózis és a terápia hossza terén kevés adat áll rendelkezésre.

A munka mint szentség: a teljesítményorientált társadalom modern kötődési mintái

Biszak Sára Zsuzsanna

KRE Társadalom- és Kommunikációtudományi Intézet

sara.biszak@gmail.com

Jelenkorunk társadalmában a vallásosság és a transzcendens hagyományos meg tapasztalásának élménye háttérbe szorult. Közösségeink mentesek a kollektivitástól, kölcsönös szeparáltságunk pedig aktívan gyakorolja hatását általános közérzetünkre. A munka, mint vallási struktúra, és mint új szentség jelenik meg az egyének számára, mindez azonban nem képes a transzcendens megélésének hiánya miatt keletkezett űr betöltésére. A kötelező produktivitás miatt nyomorgó, vallásosságától elszakadt ember így elveszett, kiégett lesz.

Dolgozatom célja ezen jelenség mélyebb vizsgálata és megértése, fókuszban tartva a munka lehetséges valláspótló szerepét, teljesítményorientált társadalmunk mindezek fényében kialakított hamis kötődési formáit.

A szakirodalmi források értelmezése mellett – főként Max Weber, Mircea Eliade és Byung-Chul Han gondolatait felhasználva – a dolgozat részét képezi három szakértői interjú elemzése is, a teológia, a szociológia és a szociálpszichológia aspektusaiból vizsgálva a kérdéskört.

Konklúzióként megállapítható, hogy a teljesítményorientált társadalom helyzetének háttérében a transzcendenciától való elszakadás, és az így keletkezett űr fájdalma áll. A létrejövő állapot feloldása végett az egyén új kötődéseket keres, hiszen erre irányuló igénye aktívan jelen van, örökölt jellege miatt pedig nem kiiktatható. A mindezek által létrejövő hiányérzet okán fordul tehát a munka modern intézményéhez, amely egyike azon „új-szentségeknek”, melyeket tévesen megoldásként azonosít.

Örmény-szír kapcsolatok a későantikvitásban: Az Abgar-legenda

Kiss Péter

Seminar Christlicher Orient und Byzanz, Orientalisches Institut, Martin-Luther-Universität
Halle-Wittenberg

peter.kiss@student.uni-halle.de

Előadásom célja megvizsgálni a hipotézist, miszerint z Agat'angelos Az örmények története című munka tekinthető-e az Abgar-legenda egy, Movsēs Xorenac'inál korábbi örmény változatának. Ez a megközelítés újdonságot jelent, mivel eddig még nem hasonlították össze mélyrehatóan az Agat'angelos-krónikát a szír nyelvű Doctrina Addai-val, az Abgar-legenda 5. századi változatával.

A 4. században kialakult Abgar-legenda, amely Edessza királyának csodás gyógyulását és megtérését mutatja be, a későantikv identitásformálás egyik legjelentősebb apokrif hagyománya lett, és a 8. századra több nyelven és változatban is ismertté vált. Különösen jelentős Movsēs Xorenac'i örmény narratívája, ahol Abgar örmény királyként jelenik meg, ezzel a kereszténység elfogadását az örmény nép mitikus múltjába helyezve. Ez azonban ellentmond Agat'angelos hagyományának, ahol Trdat király megtérése és gyógyulása a keresztény Örményország kezdete.

Előadásomban a két forrást vizsgálom, párhuzamba állítva Agat'angelos szövegét a Doctrina Addai-val, annak érdekében, hogy elemezzem, milyen kölcsönhatásban áll egymással a két hagyomány.

Állam, elit, szolgálat: a szolgálónemesség narratíváinak változása az orosz historiográfiában

Sass Szilvia

SZTE BTK

sass.szilvia75@gmail.com

A szolgálónemesség egy, a 15. században a Moszkvai Nagyfejedelemségben kialakult társadalmi réteg. A jelenség értelmezése a különböző historiográfiai irányzatokban eltérő.

A 19.sz.-kora 20. századra jellemző cári-liberális történetírás szerint a szolgálónemesség a központosított állam eszköze volt. A korszak egyik legfontosabb történésze – Vaszilij O. Kljucsevszkij úgy értelmezte a jelenséget, mint egy, a centralizált állam felé tartó fejlődés fontos elemét.

Az 1917-es forradalmat követően kialakult szovjet marxista elmélet a feudális kizsákmányolás elemeként kezelte a szolgálónemességet, amelyet a feudális fejlődés sajátos orosz jelenségeként tartott számon.

A 20. század végére jellemző késő szovjet irányzat áthelyezte a hangsúlyt a jogtörténetre, az adminisztratív struktúrára fókuszálva az osztályharcra szemben. A jelenség posztszovjet és nyugati értelmezésében a szolgálónemesség egy dinamikus elitcsoport, nem pedig a centralizált állam felé tartó fejlődés eleme.

Az előadásom célja annak bemutatása, hogy a szolgálónemesség narratívája a különböző historiográfiai irányzatokban hogyan tükrözi az orosz történeti gondolkodás paradigmaváltásait. Megvizsgálom, hogy az egyes elméletek miben látják a szolgálónemesség kialakulásának okát, miként értékelik a folyamat jellegét és a történelmi tétet.

Autonóm fegyverrendszerek a modern hadviselésben: nemzetközi jogi és szabályozási kihívások

Nánai Fruzsina

SZTE Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézet

nanai.fruzsina@gmail.com

A mesterséges intelligencia fejlődése a 21. század egyik legjelentősebb technológiai átalakulását jelenti, amely kiterjed a politikai, társadalmi és gazdasági folyamatokra egyaránt, valamint egyre nagyobb hangsúlyt kap a nemzetközi biztonság- és védelempolitika területén.

Az eredetileg civil célokra fejlesztett algoritmusok és rendszerek katonailag is felhasználhatók, és ennek egyik példája az autonóm fegyverrendszerek fejlesztése, alkalmazása. Ezek a rendszerek képesek érzékelni a környezetüket, adatokat feldolgozni, és részben, vagy teljesen önálló döntéseket hozni a célpontok kiválasztásáról és a támadás végrehajtásáról.

Az autonóm fegyverrendszerek alkalmazása ugyanakkor súlyos etikai és jogi problémákat vet fel. A nemzetközi humanitárius jog alapelvei megkövetelik, hogy a fegyveres erő alkalmazása során a döntéshozatal képes legyen mérlegelni a katonai szükségességet és a civil lakosság védelmét. Azonban az autonóm rendszerek működése bizonytalanná teszi a követelmények érvényesülését, hiszen a döntések algoritmusok által meghatározott folyamatokon alapulnak.

Miközben számos állam, nemzetközi szervezet és civil szereplő ezen technológiák korlátozását vagy tiltását sürgeti, más államok stratégiai előny megszerzése érdekében jelentős figyelmet és erőforrásokat fordítanak rájuk.

A „nép” konstrukciója – A társadalmi többség kialakítása a modern politikai térben

Fekete Artúr

PPKE Labor et Otium – LEO Szakkollégium

artur.fekete@gmail.com

A modern nyugati politika egyik központi kérdése, hogyan konstituálódik a „többség” mint politikai valóság. Mi teszi lehetővé, hogy egyes politikai projektek tartós hegemóniát építsenek, míg mások elveszítik támogatottságukat? Az előadás Ernesto Laclau populizmuselméletére támaszkodva állítja, hogy a társadalmi többség nem szociológiai adottság, hanem diskurzív artikuláció eredménye, amely a politikai tér szerkezetének folyamatos újraalkotásán keresztül jön létre.

Az elemzés az „üres” és „lebegő” jelölők, valamint az ekvivalencialáncok szerepét vizsgálja. Az üres jelölő képes heterogén követeléseket integrálni, miközben részben meghatározatlan marad, lehetővé téve új értelmezések befogadását. A lebegő jelölők jelentése diskurzív küzdelem tárgya, amelyben a versengő projektek stabilizálják saját értelmezésüket, miközben a politikai tér nyitott marad a változásokra.

A társadalmi többség az antagonisztikus határképzés révén konstituálódik: a „nép” és az „ellenfél” oppozíciója teremti a kollektív identitást. Az előadás vizsgálja, milyen feltételek mellett válik ez tartós hegemóniává a kortárs politikában. A sikeres többségképzés stabilizálja a közösséget, biztosítja a társadalmi kohéziót és nyitott marad új igények integrálására. A hegemónia nem csupán választási győzelem, hanem a privilegizált jelölő képessége a közösség reprezentálására és a politikai tér hosszú távú strukturálására.

Az Alkotmánybíróság befogadási gyakorlata a közszereplők bírálhatóságához fűződő alkotmányjogi panaszindítványok vonatkozásában

Kovács Emma

SZTE ÁJTK

k.emma0413@gmail.com

A tanulmány az alkotmánybíróági judikatúra azon szegmensét elemzi, amely a véleménynyilvánítási szabadság és a közszereplők emberi méltósága közötti alapjogi kollízió alapuló alkotmányjogi panaszindítványok befogadási eljárását érinti.

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 29. §-a rögzíti, hogy az ún. valódi alkotmányjogi panaszt csak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén lehet befogadni. A véleménynyilvánítási ügyek azonban speciálisak abból a szempontból, hogy általában több alapjogot érintenek, a közlések egyedi körülményei miatt pedig esetenként vizsgálándó, hogy az adott vélemény tényállítás vagy értékítélet, a közügyek megvitatásához kapcsolódik-e, továbbá sérült-e az emberi méltóság belső magva. Ez egy olyan speciális alapjogi teszt, melynek alkalmazása elengedhetetlen az alapjogi kérdés eldöntéséhez, az Alkotmánybíróság is ezt alkalmazza az ügyek érdemi elbírálásánál, más esetekben azonban pont arra hivatkozva utasítja vissza az indítványokat, hogy a ténybíráskodásra, így például a közlés minősítésére nincs hatásköre. A tanulmány rávilágít arra, hogy bizonyos esetekben dogmatikailag vitatható indokolással utasít vissza egy-egy indítványt a testület, valamint a panaszok alapjául szolgáló ügyeket vizsgálva előfordul, hogy egyáltalán nem mutatható ki diszkrepancia egy visszautasított és egy elutasított (azaz érdemileg elbírált) indítvány között. Mindezek a jogbiztonság tekintetében vetnek fel aggályokat.

Zár, jelszó, algoritmus – A jegyzői birtokvédelem új dimenziói a smart home rendszerekben

dr. Nagy-Elekes Petra

SZTE ÁJTK Doktori Iskola

nagy-elekes.petra@szte.hu

A jegyzői birtokvédelem a magyar jogrendszerben elsőfokú, gyors, possessorius jellegű eljárás, amely a fennálló tényleges uralmi állapot védelmét szolgálja, függetlenül a tulajdonjog kérdésétől. A digitalizáció és az okosotthon-rendszerek elterjedése azonban alapvetően alakíthatja át a birtoklási formák gyakorlati megvalósulását is. A fizikai zárat egyre gyakrabban digitális hozzáférési rendszerek, jogosultsági struktúrák és algoritmusok váltják fel, amelyek ezáltal új típusú birtokháborítási helyzeteket is eredményezhetnek.

A vizsgálandó kérdés alapja, hogy amennyiben a dolog használata kizárólag digitális hozzáférés útján lehetséges, a jogosultság egyoldalú megvonása a tényleges hatalom gyakorlását objektíve ellehetetlenítheti, noha a fizikai infrastruktúra változatlan marad. Az előadás azt elemzi, hogy a jegyzői birtokvédelem eszköztára miként alkalmazható olyan esetekben, amikor a birtoksértés nem fizikai beavatkozás, hanem digitális kizárás vagy rendszer-manipuláció formájában jelenik meg. A tanulmány a corpus technológiássemleges értelmezése mellett érvel, valamint amellett, hogy a digitális hozzáférés a tényleges uralom eszközeként is felfogható, így a klasszikus birtokvédelem funkciója a smart home korszakában is fenntarthatónak mutatkozik.

A prostitúció politikai vetületének és szabályozásának összehasonlító elemzése Hollandia, Svédország és Magyarország esetében

Szentesi Péter

SZTE ÁJTK

szentesipeter2002@gmail.com

A kutatás a prostitúció összehasonlító elemzését végzi Hollandia, Svédország és Magyarország példáján keresztül, valamint ismerteti a prostitúciós rendszerek tipológiáját. A vizsgálat célja annak feltárása, hogy az egyes államok milyen közpolitikai eszközökkel reagálnak a prostitúció jelenségeire, továbbá mely szabályozási modell képes hatékonyan mérsékelni a prostitúció bűnözésbe való ágyazottságát. Az elemzés politikatörténeti, jogszabályi és pártpolitikai szempontok alapján hasonlítja össze a három ország gyakorlatát. A holland modell a prostitúció legalizálására és szabályozására épül, célja a szexmunka ellenőrizhetővé tétele és a prostituáltak jogi helyzetének stabilizálása. A svéd modell ezzel szemben a kereslet visszaszorítására törekszik, kriminalizálva a klienst. Magyarország esetében szabályozási anomália figyelhető meg, bár az állam az abolicionista elveket fogadta el, bizonyos feltételek megszegése esetén szabálysértési szankciók alkalmazhatók, ezért a rendszer félabolicionista–félreglementációs természetű. Az összehasonlító vizsgálat hozzájárul annak megértéséhez, hogy a különböző szabályozási modelleknek milyen korlátai és előnyei vannak.

Következtetések a rémhírterjesztés büntetőjogi szabályozásának jogelméleti feltárásából szerb, szlovák, német és angol aspektusban

Toldi Ádám

MCC Szólásszabadság Műhely
SZTE ÁJTK

adamtoldi10@gmail.com

E tanulmányom, amelyet az MCC Szólásszabadság Műhely keretein belül végzek, az OTDK-n megméretett kutatásom folytatása, amelyben feltártam, hogy hazánkban az orosz-ukrán háborúval kapcsolatos dezinformációk miért nem valósítják meg a rémhírterjesztés deliktumát.

A rémhírterjesztés büntetőjogi szabályozásának nemzetközi feltárásánál szempont volt, hogy olyan országok kerüljenek kiválasztásra, amelyek közül pár hasonlít, néhány pedig eltér a magyar jogrendszertől. Ennek megfelelően került kiválasztásra Szerbia, Szlovákia, Németország és Nagy-Britannia.

A kutatásomban feltártam, hogy noha a szerb jogalkotó nem nevesíti a rémhírterjesztés deliktumát, mégis fellelhető olyan törvényi tényállás a szerb Btk.-ban, amely rokonítható a magyar Btk.-val. Szlovákiában egyedülálló módon a rémhírterjesztés gondatlan alakzata is büntetendő. Németországban nem lelhető fel e bűncselekmény, míg Nagy-Britanniában a jogalkotó nem csak a köz-, hanem az egyéni nyugalmat is védi, sajátos szabályozással. *Summa summarum* az eddigiekben megállapítottam, hogy a rémhírterjesztésnek a vizsgált országokban nincs egységes büntetőjogi talapzata, amely álláspontom szerint azért problémás, mert a dezinformációk jellemzően nem ismernek országhatárokat.

a Szegedi Tudományegyetem Eötvös Loránd Kollégiumának kiadványa

SZTE Eötvös Loránd Kollégium

6725 Szeged, Tisza Lajos krt. 103.

<https://u-szeged.hu/kollegiumok/eotvos>

Szerkesztők: Virág Anna, Baráth Nóra, Terjéki Gergő

A kiadásért felel: Dr. Hunyadi Zsolt igazgató

Nyomda: Innovariant Nyomdaipar Kft.

ISBN: 978-963-688-111-5